

Lærdal kommune

Overordna analyse - forvaltningsrevisjon

November 2016

«Overordna analyse»

November 2016

Analysen er utarbeidd for Lærdal
kommune av Deloitte AS.

Deloitte AS
Postboks 6013 Postterminalen,
5892 Bergen
tlf: 51 21 81 00
www.deloitte.no
forvaltningsrevisjon@deloitte.no

Innhald

1. Innleiing	4
2. Oversikt over identifiserte risikoområde	7
3. Forslag til forvaltningsrevisjonsprosjekt	23
4. Tidlegare forvaltningsrevisjonar	25
Vedlegg: Statistikk	26

1. Innleiing

1.1 Bakgrunn

Kontrollutvalet er pålagt å utarbeide ein plan for forvaltningsrevisjon. Dette dokumentet er eit analysegrunnlag som skal danne grunnlag for kontrollutvalet sitt arbeid med plan for forvaltningsrevisjon for 2016-2020.

For at kontrollutvalet sin nye plan skal spegle dei viktigaste områda i kommunen der det er behov for forvaltningsrevisjon, har Deloitte gjennomført ei risiko- og vesentlegvurdering (overordna analyse) av verksemda til kommunen. I prosessen med den overordna analysen har det blitt lagt opp til involvering, både av kontrollutvalet, administrasjonen og politiske organ.

Analysen er av overordna karakter, og i stor grad basert på innspel som har komme fram gjennom intervju, spørjeundersøking og gjennomgang av tilgjengeleg skriftleg informasjon. Informasjon som har komme fram i intervju og spørjeundersøking er bare i avgrensa grad verifisert av kommunen i denne analysen. Informasjonen er i analysegrunnlaget brukt som indikasjon på risikoforhold som eventuelt bør eller kan følgast opp/undersøkast i ein forvaltningsrevisjon dersom kontrollutvalet og kommunestyret vedtar dette.

1.2 Overordna analyse og plan for forvaltningsrevisjon

I forskrift om kontrollutval § 10 går det fram at:

Kontrollutvalget skal minst én gang i valgperioden og senest innen utgangen av året etter at kommunestyret eller fylkestinget er konstituert, utarbeide en plan for gjennomføring av forvaltningsrevisjon. Planen vedtas av kommunestyret eller fylkestinget selv, som kan delegere til kontrollutvalget å foreta endringer i planperioden.

Det er også eit krav om at planen skal vere basert på ei overordna risiko- og vesentlegvurdering:

Planen skal baseres på en overordnet analyse av kommunens eller fylkeskommunens virksomhet ut fra risiko- og vesentlighetsvurderinger, med sikte på å identifisere behovet for forvaltningsrevisjon på de ulike sektorer og virksomheter.

Føremålet med den overordna analysen er å skaffe relevant informasjon om kommunen si verksemd, slik at det er mogleg for kontrollutvalet å utarbeide ein plan for forvaltningsrevisjon og å prioritere mellom ulike område kor det kan vere aktuelt å gjennomføre ein forvaltningsrevisjon.

Den overordna analysen skal avdekke indikasjonar på avvik eller sårbare område i forvaltninga, sett i forhold til regelverk, politiske mål og vedtak. I denne samanhengen viser «risiko» til sannsynet for og konsekvensane av at det kan førekomme avvik frå for eksempel regelverk, mål, vedtak og andre føringar som kommunen har sett for verksemda.

Risiko bør vurderast innanfor alle kommunen sine vesentlege tenesteområde. På bakgrunn av denne risikoanalysen blir det utarbeidd forslag til forvaltningsrevisjonsprosjekt. Det er kontrollutvalet må avgjere kva prosjekt dei ønskjer å prioritere i sin plan for forvaltningsrevisjon.

I regelverket går det fram at kontrollutvalet skal sjå til at verksemda blir gjenstand for forvaltningsrevisjon, og er ansvarleg for å bestille forvaltningsrevisjon av revisjonen. Bestilling av prosjekt for forvaltningsrevisjon skal som hovudregel ta utgangspunkt i utarbeidd plan for forvaltningsrevisjon som er vedtatt av kommunestyret.

I kapittel 2 presenterer vi oversikta over identifiserte risikoområde som er eit resultat av undersøkinga vi har gjort i samband med analysearbeidet.

Risikovurderingane dannar grunnlag for forslag til forvaltningsrevisjonsprosjekt. Forslag til forvaltningsrevisjonsprosjekta blir presentert i kapittel 3. Forslaga til prosjekt er ikkje presentert i prioritert rekkefølge. Prioritering og val av prosjekt skal kontrollutvalet gjere. Kontrollutvalet står også fritt til å legge til og/eller ta vekk prosjekt i forhold til lista som her er presentert. Endeleg prioritering av prosjekt blir framstilt i plan for forvaltningsrevisjon 2016-2020, som skal leggest fram for kommunestyret.

I kapittel 4 presenterer vi ei oversikt over tidlegare gjennomførte forvaltningsrevisjonar.

KOSTRA-tala vi har gjennomgått er lagt ved som vedlegg til rapporten.

2. Oversikt over identifiserte risikoområde

På bakgrunn av innsamla og analysert informasjon vil vi i dette kapitlet oppsummere og vurdere risiko for manglende produktivitet, måloppnåing, regeletterleving og effektivitet som er identifisert innan dei respektive områda i Lærdal kommune som er gjennomgått.

Risikonivå er i tabellane nedanfor farga med raudt som representerer høg risiko eller gult som representerer middels risiko:

Tabell 1 Fargesymbol

Fargesymbol	Skildring av vurdering av risiko
	«Høg risiko» På område som er merka med raudt meiner Deloitte på bakgrunn av framlagte data og analyse, at det kan vere høg risiko for anten manglende produktivitet, måloppnåing, regeletterleving eller effektivitet. Vurdering av årsak (sannsynlegheit) og verknad (konsekvens) gjev grunnlag for Deloitte si risikovurdering for kvart område.
	«Middels risiko» På område som er merka med gult meiner Deloitte på bakgrunn av framlagte data og analyse, at det kan vere middels risiko for anten manglende produktivitet, måloppnåing, regeletterleving eller effektivitet. Vurdering av årsak (sannsynlegheit) og verknad (konsekvens) gjev grunnlag for Deloitte si risikovurdering for kvart område.

Det er viktig å påpeike at risikovurderingane er skjønsmessige, og vurderingar er basert på tilgjengeleg informasjon. Kontrollutvalet kan vurdere risikoen knytt til dei ulike områda som forskjellig frå det som er føreslått her. Det er difor kontrollutvalet som til slutt skal vurdere og prioritere dei ulike områda, og avgjere rekkefølga for forvaltningsrevisjonsprosjekt i den planen som blir lagt fram for kommunestyret.

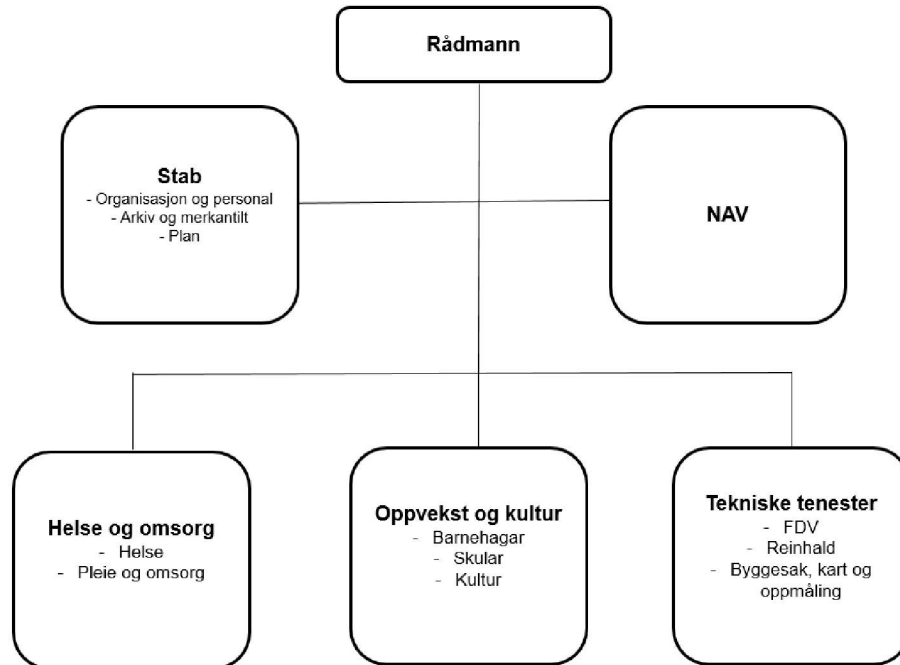
Vi vil understreke at ikkje all informasjon som går fram er verifisert av kommunen, og bør derfor ikkje nyttast som fakta utan at ytterlegare undersøkingar er gjennomført.

2.1 Bakgrunn

2.1.1 Organisering

Organiseringa til Lærdal kommune går fram av organisasjonskartet under.

Figur 1: Organisasjonskart (forenkla), Lærdal kommune.

Lærdal kommunen deltek også i fleire interkommunale samarbeid innan:

- Barnevern
- PPT
- Helse (LMS)
- IKT
- Økonomitjenester (rekneskap, skatt)
- Brann
- Landbruk

I tillegg har kommunen etablert eit kommunalt føretak Okken Kraft KF (sjå under teknisk i denne rapporten).

2.1.2 Økonomiske utfordringar og behov for tiltak

Det blir peika på i undersøkinga at kommunen har økonomiske utfordringar, og at Lærdal i løpet av kort tid har mista ei vesentleg del av sine kraftinntekter. Dette medfører at kommunen må redusere kostnader med om lag 20 mill. kroner framover.

Lærdal kommune har starta ein prosess der mellom anna organiseringa av kommunen blir evaluert, og der politikarar og administrasjon i samarbeid ser på korleis kommunen kan organiserast for å gje eit best mogleg tilbod til innbyggjarane. Det blir peika på at kommunen tek fleire rekke grep for å redusere utgiftene. Dette inneber mellom anna nedlegging av ein skule i kommunen, samt ei omorganisering av pleie- og omsorgstenesta der kommunen skal legge til rette for at eldre og pleietrengande kan bu heime, og at talet institusjonsplassar skal reduserast.

Det blir stilt spørsmål ved om det framleis er føremålstenleg å behalde ein tre-nivåorganisering i kommunen, eller om dette aukar dei administrative utgiftene. I undersøkinga blir det ytra ønskje om eit forvaltningsrevisjonsprosjekt som ser gjennomføringa av desse omorganiseringsprosjekta i ettertid, og evaluere om kommunen har nådd dei måla som er satt. Dette vil vere aktuelt mot slutten av planperioden.

2.1.3 **Finansielle nøkkeltall**

Det går fram av Lærdal kommune si årsmeldinga at rekneskapet for 2015 går i balanse, men bak resultatet ligg eit meirforbruk på to mill. kr. Samstundes er det eit mindreforbruk på finanspostar på 1,2 mill. kr, og dette gir eit negativt netto resultat på minus 510 899 kr. Ei oversikt i årsmeldinga viser at alle tenesteområda i kommunen har eit overforbruk, med unntak av «folkevalde» og «teknisk drift».

Det går vidare fram av KOSTRA-tala at Lærdal kommune har høgare netto lånegjeld i prosent av brutto driftsinntekter samanlikna med gjennomsnittet for kommunegruppa og landet utan Oslo i perioden 2013 til 2015. KOSTRA-tala viser også at Lærdal har lågare statleg rammeoverføring og andre statlege tilskot til driftsføremål i prosent av brutto driftsinntekter samanlikna med gjennomsnittet for kommunegruppa og landet utan Oslo i same periode. Eigedomsskatten i Lærdal er høgare i prosent av brutto driftsinntekter samanlikna med dei same gruppene i same periode.

KOSTRA-tala viser at Lærdal kommune har hatt ein nedgang i netto driftsutgifter til administrasjon og styring i prosent av dei totale netto driftsutgiftene frå 2014 til 2015. I 2015 ligg kommunen under gjennomsnittet for kommunegruppa, men over gjennomsnittet for landet utan Oslo. Sjå Tabell 2 i vedlegget.

2.2 **Sektorovergripande område**

2.2.1 **Internkontroll**

I ein situasjon med svært avgrensa midlar er det viktig at leiinga har tilstrekkeleg kontroll med at drifta er i samsvar med dei føringar som er gitt, dei lovkrav som gjeld og at rapporteringa er tilstrekkeleg, det vil seie god internkontroll.

Undersøkinga viser at Lærdal kommune ikkje har eit felles kvalitetssystem for heile kommunen på revisjonstidspunktet. Det blir opplyst at pleie- og omsorgssektoren har tatt i bruk eit system (Compilo) som skal innførast i heile organisasjonen i løpet av 2016. På revisjonstidspunktet blir avvik registrert manuelt på papir. I undersøkinga blir det peika på at kommunen har ein jobb å gjere når det gjeld å få dei tilsette til å melde avvik. Fleire peikar på at avvik ikkje blir rapportert og at det ikkje er etablert ein god nok kultur for å melde, handtere og følgje opp avvik. Fleire peikar også på at ikkje alle rutinar er formalisert og skriftleggjort. Internkontroll er ikkje kommentert i årsmeldinga for 2015.

2.2.2 **Vedtaksoppfølging**

I undersøkinga blir det etterlyst eit betre system for vedtaksoppfølging i Lærdal kommune. Det blir peika på det er ein risiko for at politiske vedtak ikkje blir følgt opp når ein ikkje har eit system som gir god informasjon om status på gjennomføring og eventuelle avvik knytt til gjennomføringa. Det blir peika på at eit slikt system for oppfølging av investeringsbudsjett også hadde vore nyttig.

2.2.3 **Etikk og habilitet**

Kommunen har etablert etiske retningslinjer for dei tilsette i kommunen. Det er også etablert ein informasjons- og kommunikasjonsstrategi. Det blir opplyst at strategien blei vedtatt i kommunestyret for eitt år sidan, og at den ikkje er godt nok implementert i kommunen enno.

I undersøkinga blir det peika på at Lærdal er ein liten kommune, og det er vanskeleg å unngå at habilitet blir eit aktuelt spørsmål. Mange av politikarane har fleire verv og roller, og det kan vere nære relasjonar mellom tilsette, og mellom tilsette og brukarar. Dette gjer at det er spesielt viktig at kommunen har gode system og retningslinjer for å handtere habilitetsspørsmål. Sjølv om det blir peika på at kommunen har merksemd kring dette blir det samstundes vist til at kommunen ikkje har overordna retningslinjer for knytt til habilitet. Fleire av dei intervjua i undersøkinga meiner det kunne vore nyttig med ein gjennomgang av kommunen sine retningslinjer og praksis knytt til habilitet.

2.2.4 Økonomistyring

Lærdal kommune har samarbeid med Aurland kommune om økonomitjenester og Aurland utfører ein del av tenestene for Lærdal kommune. Det blir i undersøkinga peika på at det i slike samarbeid kan det vere risiko knytt til samhandling og informasjonsflyt.

Fleire viser til at ettersom kommunen har store økonomiske utfordringar, er økonomistyring et svært aktuelt tema for forvaltningsrevisjon. I undersøkinga blir det peika på at Lærdal kommune i fleire år har hatt vanskelegheiter med å innfri budsjetta, og at det er risiko knytt *manglande samsvar* mellom budsjett og nødvendige driftsutgifter i dei ulike tenestene i kommunen. Det er risiko knytt til realismen i budsjetta som blir vedtatt. Ein styrer mot eit overforbruk også i 2016. Det er bekymring knytt til at det ikkje er tilstrekkeleg med ressursar til å gjennomføre lovpålagte oppgåver. Det blir også peika på at «ostehøvelprinsippet» blir nytta når det skal kuttast i budsjettet, og det blir kutta jamt på alle område utan at det ligg ei tilstrekkeleg evaluering eller prioritering til grunn.

Det blir samstundes peika på at det er utfordringar knytt til *system og rutinar* for budsjettering og rapportering. Mellom anna er det fleire som viser til at ein kunne lagt om til å periodisere budsjetta for å få betre kontroll, men ein har ikkje funne ei god løysing på dette. I dag kan det vere vanskeleg å vite kva resultat månadsrapporteringa viser når denne ikkje er periodisert. Det blir vidare peika på at den økonomiske rapporteringa frå dei ulike sektorane ikkje er tilfredsstillande, og at det er behov for å dokumentere betre kva pengane blir brukt til. Det blir vist til at dersom ein skal gjere gode tiltak for å spare pengar må ein ha tilstrekkeleg oversikt over korleis dei ulike tenestene nyttar ressursane i høve til det budsjettet som er tildelt.

Det blir vidare trekt fram at det kan vere føremålstenleg å sjå nærmare på kommunen sin praksis for internfakturering. I undersøkinga blir det peika på at kommunen ikkje har gode nok rutinar eller retningslinjer for internfakturering, og det er uklart om organisasjonen har ein lik praksis på dette området. Samstundes blir det trekt fram at omfanget av internfakturering i kommunen ikkje er så stort.

2.2.5 Innkjøp

Fleire peikar på at innkjøpsarbeidet til kommune har blitt betre dei siste åra og at det er inngått fleire rammeavtar for å sikre at kommunen gjennomfører effektive innkjøp og etterlever lov om offentlege anskaffingar.

2.2.6 Service til innbyggjarane

I undersøkinga blir det peika på at administrasjonen i Lærdal kommune si handtering av førespurnader frå innbyggjarar ikkje alltid er tilfredsstillande. Det blir vist til at innbyggjarar har kome med klager på at dei ikkje får svar på henvendingar, og at dei ikkje blir møtt på ein god måte i kommunen. Lærdal kommune har eit program som heiter «Næringsvenleg kommune» som har fokus på korleis kommunen skal møte sine innbyggjarar, og i samband med prosjektet har kommunen gått igjennom alle rutinar knytt til sakshandsaming. Men det blir i undersøkinga stilt spørsmål ved om kommunen etterlever dette programmet slik dei skal.

2.2.7 Informasjonstryggleik

I undersøkinga blir det stilt spørsmål ved om kommunen har tilstrekkeleg med rutinar for å sikre informasjonstryggleik. Det blir spesielt vist til bruk av sosiale media og korleis ein sikrar at sidene til kommune og eventuelle undergrupper blir oppretta og formidla i tråd med kommunen sine retningslinjer og føringar. Kommunen har etablert retningslinjer for bruk av sosiale medier.

2.2.8 Arkiv og journalføring

Kommunen har opplevd stor pågang knytt til innsyn i kommunale dokument, noko som har kravd ein del ressursar frå kommunen, og som har gjort at kommunen har hatt stor merksemd kring temaet.

Gjennom prosjektet næringsvenleg kommune har kommunen også utarbeidd ein arkivplan som tydeleggjer korleis kommunen skal handsame all dokumentasjon.

I undersøkinga blir det samstundes peika på at det kan vere risiko knytt til om kommunen sine tilhøyrande verksemder, som LNU og LMS, arkiverer og journalfører sine dokument i ACOS og korleis ein sikrar at all dokumentasjon blir arkivert på ein tilfredsstillande måte. Det blir også peika på ein risiko knytt til gradering og sortering av dokument på postlista.

2.2.9 Kommunal beredskapsplikt

Det har vore fleire alvorlege hendingar i kommunen dei siste åra. Fylkesmannen i Sogn og Fjordane gjennomførte tilsyn med Lærdal kommune 18.02.2016 - 17.06.2016. Tema for tilsynet var kommunen si overordna beredskapsplikt og kommunen si plikt til helsemessig- og sosial beredskap. Under tilsynet vart det påvist seks avvik og ein merknad. Avvika var:

1. Kommunen manglar ein risiko- og sårbarheitsanalyse som stettar krava etter § 2 i forskrift om kommunal beredskapsplikt, og § 3 i forskrift om krav til beredskapsplanlegging og beredskapsplikt etter helsemessigberedskapslova.
2. Kommunen har ikkje utarbeidd mål og strategiar for beredskapsarbeidet jf. forskrifta om kommunal beredskapsplikt §§ 3 og 6.
3. Kommunen har ikkje rutinar som sikrar at beredskapsplanen vert øvd regelmessig, og heller ikkje rutinar som sikrar at dei som er tiltenkt ei rolle får naudsynt opplæring, jf. § 7 i forskrift om kommunal beredskapsplikt og § 7 i forskrift om beredskapsplanlegging og beredskapsarbeid mv. etter lov om helsemessig- og sosial beredskap.
4. Kommunen manglar oversikt i beredskapsplanen over personell som kan beordrast etter helseberedskapslova § 1-4, jf. § 9 i forskrift om beredskapsplanlegging og beredskapsarbeid mv. etter helseberedskapslova.
5. Plan for helse- og sosial beredskap er ikkje oppdatert og samordna med anna planverk, jf. § 4 i forskrift om kommunal beredskapsplikt og § 2 og § 6 i forskrift om krav til beredskapsplanlegging og beredskapsarbeid etter lov helseberedskapslova.
6. Kommunen har ikkje ein plan for omlegging av drift og ressursdisponering når uønskte hendingar skjer, jf. § 4 i forskrift om krav til beredskapsplanlegging og beredskapsarbeid mv. etter helseberedskapslova.

I matrisa under følgjer ei vurdering av ulike risikoområde som er avdekka i denne undersøkinga:

Sektorovergripande oppgåver				
Risikoområde	Årsak	Verknad	Risiko	Kommentar
Internkontroll, herunder etikk og habilitet	<p>I undersøkinga blir det peika på at kommunen ikkje har eit felles kvalitetssystem for heile organisasjonen, og at det ikkje er ein tilfredsstillande kultur for å melde om og følgje opp avvik. Det er heller ikkje tilfredsstillande formalisering av alle rutinar.</p> <p>Det blir informert om at kommunen er i gang med innføring av kvalitets-systemet Compilo i heile organisasjonen.</p> <p>Det kan vere utfordringar knytt til vurdering av habilitet ettersom Lærdal er ein liten kommune, og at det manglar</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Risiko for lovbrøt • Risiko for manglande måloppnåing og rapportering • Risiko for at manglande avviks-rapportering 		<p>Internkontroll er eit tema som går igjen knytt til fleire av dei ulike tenestene. Ei eventuell undersøking av internkontroll kan difor inkludere utvalde tenestekområde.</p>

Sektorovergripande oppgåver				
Risikoområde	Årsak	Verknad	Risiko	Kommentar
	tilstrekkeleg med rutinar knytt til habilitet.			
Vedtaksoppfølging	I undersøkinga blir det peika på at kommunen ikkje har tilfredsstillande system for vedtaksoppfølging.	<ul style="list-style-type: none"> Risiko for manglande gjennomføring av politiske vedtak 		
Økonomistyring	<p>Aurland kommune utfører ein sentral del av økonomifunksjonen for Lærdal kommune. Det kan vere risiko knytt til samhandling og informasjonsflyt.</p> <p>I undersøkinga blir det peika på at kommunen i fleire år hatt økonomiske utfordringar. Det blir vist til at det er særleg viktig med gode system og rutinar for budsjettering, rapportering og iverksetting av tiltak som har effekt.</p> <p>Det blir stilt spørsmål om system for internfakturering fungerer føremålstenleg.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Risiko knytt til samhandling med Aurland Risiko for økonomisk underskot Risiko for urealistiske budsjett Risiko for manglande kontroll med utgifter Risiko for manglande effekt av tiltak 		
Kommunal beredskapsplikt	Fylkesmannen har gjennomført tilsyn som syner fleire avvik knytt til beredskapsarbeidet.	<ul style="list-style-type: none"> Risiko for manglande kommunal beredskap 		Det er gjennomført tilsyn som skal følgjast opp av kommunen. Denne er difor vurdert til gul og ikkje raud som den elles ville vore.

2.3 Oppvekst og barnevern

2.3.1 Barnehage

Lærdal kommune har to kommunale barnehagar. KOSTRA-tala viser at Lærdal kommune har høgare netto driftsutgifter til barnehagesektoren i prosent av kommunen sine totale netto driftsutgifter samanlikna med gjennomsnittet for kommunegruppa i 2013-2015, men kommunen ligg under gjennomsnittet for landet utan Oslo. Lærdal har også hatt ein nedgang i driftsutgiftene frå 2013 til 2015. Sjå Tabell 5 i vedlegget.

I undersøkinga går det fram at mange av dei tilsette i barnehagane i kommunen har ein liten stillingsprosent. Dette blir peika på som ei uheldig når det gjeld å organisere eit forsvarleg barnehagetilbod.

2.3.2 Grunnskule

Lærdal kommune har to fådelt barneskular, ein fulldelt barne- og ungdomsskule, samt SFO på alle skulane. Lærdal kommune kjøper pedagogisk psykologiske tenester hos PPT Indre Sogn som har kontor i Årdal kommune.

KOSTRA-tala viser at Lærdal kommune ligg over gjennomsnittet for kommunegruppa og landet utan Oslo når det gjeld delen elevar i grunnskulen som får spesialundervisning. Dette gjeld for åra 2013 og 2015 (I 2014 ligg gjennomsnittet for kommunegruppa så vidt over Lærdal, medan Lærdal også dette året ligg over gjennomsnittet for landet utan Oslo). Sjå Tabell 6 i vedlegget.

Det går fram av kommunen sitt budsjett for 2016 at det dei siste åra er gjort eit arbeid med å få ned talet enkeltvedtak om spesialundervisning og satse på styrking av den ordinære klassen i skulen og avdelinga i barnehagen. I undersøkinga blir det peika på at det blei gjennomført ein forvaltningsrevisjon som mellom anna vurderte kommunen sitt arbeid med spesialundervisning. Kommunen har i etterkant av denne forvaltningsrevisjonen jobba med vidareutvikling av prosedyrar, vedtaksmalar og rutinar knytt til spesialundervisning.

Det blir opplyst i undersøkinga at kommunen har fokus på førebygging av mobbing, og kommunen har ein mobbeplan som skulane har arbeidd godt med i samarbeid med foreldra. Kommunen har nedskrivne rutinar og prosedyrar for handtering av mobbesaker. I januar 2015 blei det oppretta eit tverrfagleg team som skal jobbe med handtering av mobbesaker. Dette teamet består av helsesøster, leiar for PPT og miljøarbeidar på skulen, og arbeidet er eit samarbeid mellom KF og foreldreutvalet for grunnskuleopplæringa. Det har ikkje vore saker oppe i teamet enno, og kommunen har ein jobb å gjere for å informere om at teamet finns.

Det går fram av undersøkinga at det ikkje finst faste møtepunkt eller forum for tverrfagleg samarbeid innan oppveksteininga, utanom ansvarsgruppemøter der ulike instansar møtast for å diskutere særskilte elevsaker. Det er gjort eit kartleggingsarbeid som er presentert i rapporten «Sjumilssteget» vedrørande arbeidet for barn og unge i kommunen, og det har blitt haldt nokre tverrfaglege samarbeidsmøte i kommunen. Men no har personen som arrangerer desse møta slutta, og arbeidet med tverrfagleg samarbeid har ikkje blitt følgt opp vidare. Planen er at det skal gjennomførast eit tverrfagleg møte årleg for å følgje opp arbeidet med Sjumilssteget.

I undersøkinga blir det opplyst at oppveksteininga ikkje har eit eige system for registrering og oppfølging av avviksmeldingar. Det er fokus på at avvik skal følgjast opp, men dette er ikkje systematisert i eit eige avvikssystem. Som regel blir innmeldte avvik registrert i kommunen sitt arkivsystem, men det finst ikkje skriftlege rutinar for dette.

Det går fram av årsmeldinga til kommunen at det er vesentleg behov for vedlikehald ved ein av skulane, og at det etter tilsyn frå Miljøretta helsevern er komme krav om betre reinhald og vedlikehald. I undersøkinga blir det opplyst at kommunestyret har vedtatt å legge ned denne skulen. Fleire peikar i undersøkinga på at vedlikehaldet av bygg innan skule og barnehage ikkje er tilfredsstillande. Det blir stilt spørsmål ved om vaktmeisterordninga i kommunen er god nok, og det blir vist til at det har komme klagar på at ventetida på vaktmester er for lang og at avviksmeldingar ved bygga ikkje blir følgt opp. Dette har ført til misnøye med samhandlinga mellom brukarane av bygga og teknisk eining (sjå punkt 2.6.4).

2.3.3 Vaksenopplæring

Det går fram av undersøkinga at Lærdal kommune har eit nyoppstarta vaksenopplæringstilbod som starta opp i august 2016. På revisjonstidspunktet var det 12 personar som fekk vaksenopplæring frå ein lærar i 100 prosent stilling, men talet på elevar er planlagt auka i løpet av hausten. Frå januar 2017 skal bemanninga aukast med 80 prosent. I undersøkinga blir det stilt spørsmål ved om arbeidet med vaksenopplæring er organisert på ein føremålstenleg måte, og det blir peika på at tilbodet ikkje var klart i august 2016 når elevane kom. Det blir også peika på at lærarane har gjort ein del oppgåver som burde vore tatt hand om av administrasjonen. Det blir samstundes vist til at tilbodet må få fungere ei stund før ein evaluerer det.

2.3.4 Kultur, idrett og friluftsliv

KOSTRA-tala viser at Lærdal kommune har høgare netto driftsutgifter til kultursektoren i prosent av kommunen sine totale netto driftsutgifter samanlikna med gjennomsnittet for kommunegruppa og landet utan Oslo i perioden 2013 til 2015. Sjå Tabell 16 i vedlegget.

I undersøkinga blir det peika på at det ikkje i tilstrekkeleg grad er informert om tilbodet i kulturskulen i kommunen til barn og foreldre, og at det berre er dei som kjenner til tilbodet som får nytte av det.

I matrisa under følgjer ei vurdering av ulike risikoområde som er avdekkja i undersøkinga:

Oppvekst				
Risikoområde	Årsak	Verknad	Risiko	Kommentar
Forsvarleg system i grunnskulen	I undersøkinga er peika på at kommunen ikkje har tilstrekkeleg med nedskrivne rutinar og manglar eit	<ul style="list-style-type: none"> Risiko for manglande system og rutinar 		De blei gjennomført ein forvaltningsrevisjon av

Oppvekst				
Risikoområde	Årsak	Verknad	Risiko	Kommentar
	tilstrekkeleg (elektronisk) system for avviksregistrering.	<ul style="list-style-type: none"> Risiko for lovbrøt Risiko for manglande oppfølging av avviksmeldingar 		kvalitet og ressursbruk innan opplæringssektoren i 2016 der enkelte forhold knytt til internkontroll blei tatt opp.
Tverrfagleg samarbeid og samhandling innan oppvekst-eininga	Det går fram av undersøkinga at kommunen ikkje i tilstrekkeleg grad har lagt til rette for tverrfagleg samarbeid på tvers av tenester for barn og unge	<ul style="list-style-type: none"> Risiko for manglande tverrfagleg samhandling 		
Vedlikehald og inneklima	Det går fram av undersøkinga at vedlikehaldsarbeidet knytt til skule- og barnehagebygg ikkje har vore tilfredsstillande i Lærdal kommune. Det blir også stilt spørsmål ved om vaktmeisterordninga i kommunen er god nok.	<ul style="list-style-type: none"> Risiko for helse, miljø og tryggleik Risiko for forfall av kommunale bygg Risiko for verditap 		Må sjåast i samanheng med punkt 2.6.4 i denne analysen. Skulen som har hatt størst behov for renovering er vedtatt nedlagt i oktober 2016.
Kulturskule	Manglande informasjon om tilbodet til born og unge	<ul style="list-style-type: none"> Risiko for at born og unge ikkje får tilstrekkeleg informasjon om tilbodet og høve til å delta på aktivitetar. 		

2.4 Helse og omsorg

2.4.1 Helse

KOSTRA-tala viser at Lærdal kommune har langt høgare netto driftsutgifter i prosent av samla netto driftsutgifter per innbyggjar for kommunehelsetenesta samanlikna med gjennomsnittet for kommunegruppa og landet utan Oslo i perioden 2013 til 2015. I undersøkinga blir det peika på at helseområdet blir opplevd som særlig uoversiktleg og at det er uklart kvifor kostnadane er så høge. Ei forklaring som blir gitt er at måten ein fører rekneskapen på gjer at det blir misvisande når ein samanliknar med KOSTRA-tal frå andre kommunar. I undersøkinga blir det stilt spørsmål ved om Lærdal kommune i realiteten brukar meir pengar på helse, og kva dette eventuelt skuldast.

Det går vidare fram av KOSTRA-tala at det har skjedd ein markant nedgang i delen nyfødde med heimebesøk innan to veker etter heimkomst frå 2014 til 2015, og Lærdal ligg under gjennomsnittet for kommunegruppa og landet utan Oslo i 2015. Når det gjeld delen barn som har fullført helseundersøking ved 2-3 årsalder og ved 4 årsalder, ligg Lærdal under gjennomsnittet for kommunegruppa og landet utan Oslo i perioden 2013 til 2015. Sjå Tabell 7 i vedlegget.

I september 2015 gjennomførte Fylkesmannen i Sogn og Fjordane tilsyn med Lærdal kommune. Tema for tilsynet var tvungen helsehjelp etter lov om pasient- og brukarrettar kapittel 4A. Det blei ikkje funne avvik under tilsynet.

Lokalmedisinsk senter

Sogn lokalmedisinske senter (Sogn LMS) er eit samarbeidsprosjekt innan helse- og omsorgstenester mellom sju kommunar i indre Sogn, samt Helse Førde. Lærdal kommune er vertskommune for samarbeidet. Det går fram av kommunen si årsmelding at helseeininga i 2015 hadde eit meirforbruk på 740 737 kr. Hovudårsaken til dette er eit meirforbruk på legevikarar på grunn av lengre sjukefråvere, oppstartsåret for Sogn Lokalmedisinsk Senter, samt meirforbruk på kjøp av tenester og redusert brukarbetaling.

Årsmeldinga peikar på at kommunen har fått eit omfattande ansvar på legesida på Sogn LMS. Etter oppstart 1. mars er 60 prosent av legekapasiteten nytta til drift av dei nyetablerte tenestene. Dette er langt meir enn først føresett, og dette har skapt utfordringar for helsesenteret som har vore tilsvarende utan legedekning. Dette har resultert i ventetid, redusert kapasitet og redusert brukarbetaling.

I undersøkinga blir det trekt fram at det kan vere risiko knytt til LMS ettersom Årdal kommune har varsla at dei ønskjer å reforhandle den økonomiske fordelingsnøkkelen. Det blir vidare peika på at det har vore ein diskusjon mellom kommunane i samarbeidet om fordeling av kostnader, og det er noko ueinigheiter knytt til dette. Det blir opplevd som ei utfordring at det blir stilt stadig nye og større krav til helsetenestene som kommunen skal ha ansvar for, noko som også medfører at tenestene blir dyrare. Det er ofte Lærdal som må «ta støyten» frå dei andre kommunane om budsjettet sprekk. Det blir peika på at samarbeidet kan bli betre mellom kommunane.

Psykisk helse og rus

Psykisk helseteneste har fire medarbeidarar tilsette i tenesteeininga Helse. Leiar for tenesta er på revisjonstidspunktet ei psykiatrisk sjukepleiar og ho har ansvaret for dagtilbodet på Doktorheimen, kommunalt kriseteam, samtalar, støtte og hjelp i heimesituasjonen, hjelp til sosial trening og nettverksbygging, samt etablering av kontakt med andre hjelpeinstansar

Pleie- og omsorg har ansvaret for fellesbustad med fire bueiningar med fellesareal, for alvorleg psykisk sjuke, der det er døgntilbod og eigne tilsette. Ellers gjev heimesjukepleien også hjelp til mennesker med psykiske vanskar som bur heime. Medisinadministrering, tilsyn og vurdering av sjukdomsutvikling er her viktig.

Tidlegare har det også vore ein ruskonsulent som har vore tilknytt psykisk helseteneste, men kommunen har ingen tilsette i dag med denne oppgåva. Det blir peika på at dette fører med seg risiko med omsyn til å ivareta personar og pårørande med rusutfordringar. Det blir stilt spørsmål ved om det er avklart kven som har mynde til å nytte tvangsfullmakt med omsyn til rus, samt korleis samhandlinga mellom psykisk helse og rusfeltet fungerer. Det blir vidare opplyst i undersøkinga at Lærdal kommune er i dialog med Aurland kommune om eit interkommunalt samarbeid knytt til rus. Aurland kommune har ruskoordinator, psykiatrisk sjukepleiar og miljøarbeidar.

I undersøkinga blir det informert om at psykiatrisk sjukepleier som har leia arbeidet med psykisk helse skal slutte i stillinga og det er knytt usikkerheit til korleis stillinga skal erstattast og eventuell omorganisering av tenesta. Det blir opplyst at dersom kommunen skal rekruttere inn ein ny leiar vil fokuset på rusarbeid vere tydelegare i stillingsbeskrivinga. Samstundes blir det vist til at det blir vurdert om psykisk helsearbeid skal organiserast saman med pleie og omsorg. Det blir uttrykt bekymring for om kommune i tilstrekkeleg grad klarer å sikre eit forsvarleg tilbod knytt til psykisk helsearbeid og rusomsorg i fortsettinga, og fleire er uroa for at teamet og dei tilsette ikkje blir tilstrekkeleg ivareteke i denne endringsprosessen. Det blir spesielt peika på at krava til psykisk helseteneste aukar med samhandlingsreforma og det blir stilt spørsmål om kommunen vil vere rusta til å ta på seg ansvaret som følger med reforma. Det blir også stilt spørsmål ved om ein har tilstrekkeleg med planar, system og rutinar for dette tenestområdet og om ein har sikra tilstrekkeleg effektiv og føreseieleg drift og rapportering. I undersøkinga blir det vidare peika på at kommunen ikkje har tydelege nok retningslinjer for korleis kommunen skal arbeide med psykisk helse for barn og unge. Kommune har i 2015 gjennomført ei kartlegging «sjumilssteget» som skal hjelpe kommunene med å konkretisere artiklene i barnekonvensjonen, slik at desse kan nyttast til å planlegge og kvalitetssikre tenestene til barn og unge.

I KOSTRA-tala manglar det registrerte tal for fleire av variablane knytt til rus og psykisk helse. Det blir i undersøkinga stilt spørsmål ved om foreldre som har barn med alvorleg fysisk eller psykisk sjukdom får tilstrekkeleg tilbod om avlastning.

2.4.2 Pleie og omsorg

I undersøkinga blir det informert om at det har vore store utfordringar med å halde seg innanfor budsjettet innan pleie og omsorg, særleg knytt til heimetenestene.

Det går fram av Lærdal kommune si årsmelding for 2015 at eininga for pleie og omsorg hadde eit meirforbruk på 1 444 849 kr. i 2015. På grunn av planar om å legge om drifta frå institusjonsplassar til auka bruk av omsorgsbustader står kommunen framfor store investeringar på mellom 50-80 mill. Det blir vist til at det er svært viktig at desse prosjekta blir gjennomført på ein god måte (innanfor tids- og budsjetttramma) og at ein får naudsynte effektar av omlegginga.

I følgje årsmeldinga for 2015 er hovudårsaken til meirforbruket innleige av sjukevikarar, samt utførutsett og endra tilbod for ressurskrevjande brukarar. I tillegg har eininga hatt kostnader med eit døgnbemanna BPA-tiltak som blei høgare enn forventa. Når det gjeld sjukefråver i pleie- og omsorgstenesta går det fram av årsmeldinga at dette er redusert frå 10,8 prosent i 2014 til 7,8 prosent i 2015.

Årsmeldinga peiker på at eininga i 2015 har innført eit nytt kvalitetssystem (Compilo). I undersøkinga blir det trekt fram at det kan vere interessant å sjå nærmare på internkontroll og avviksrapportering innan pleie og omsorg og korleis det nye kvalitetssystemet blir nytta. Det blir spesielt peika på at det kan vere risiko knytt til om dei tilsette har lik oppfatning av kva som er eit avvik og kva som skal meldast, og det kunne vore nyttig med innsikt i korleis dei tilsette nyttar avvikssystemet.

Fylkesmannen har hatt tilsyn med sjukeheimen i 2015 vedrørande bruk av tvang, kap. 4A. Det blei ikkje avdekka avvik i tilsynet.

Tildelingskontoret for pleie- og omsorgstenester

Lærdal kommune har eit tildelingskontor for pleie- og omsorgstenester. I undersøkinga blir det peika på at det har vore ei utfordring å sikre lik tildeling av tenester på tvers av brukarar med like behov, og samsvar mellom tildeling av helsetenester og dei tenestene som faktisk blir utført. Det blir også stilt spørsmål om i kva grad ein har gode nok kriterier for tildeling som sikrar at det blir tildelt tiltak på rett nivå i omsorgstrappa slik at ein ikkje tildeler institusjonsplass når det til dømes er heimeteneste som kan vere rett tiltak. Vidare blir det stilt spørsmål om kommune har «ei» stemme ut mot brukarane eller om ulike delar av kommunen (tildelingskonto, heimeteneste mv) gir ulike signal til brukarane om kva som er rett tiltak.

Institusjon

KOSTRA-tala viser at Lærdal kommune har høgare driftsutgifter knytt til institusjon som del av netto driftsutgifter til pleie og omsorg samanlikna med gjennomsnittet for kommunegruppa og landet utan Oslo i perioden 2013-2015. Det går vidare fram av KOSTRA-tala at Lærdal kommune har hatt ein reduksjon i delen plassar i institusjon i prosent av mottakarar av pleie- og omsorgstenester frå 2014 til 2015, men Lærdal ligg i 2015 framleis over gjennomsnittet for kommunegruppa og landet utan Oslo på denne variabelen. Vidare viser KOSTRA-tala at delen bebuarar i institusjon av tal plassar (belegg) har auka frå 2014 til 2015, og Lærdal ligg i 2015 over gjennomsnittet for kommunegruppa og landet utan Oslo. KOSTRA-tala viser at delen plasser avsett til tidsavgrensa opphald og delen plassar i skjerma eining for personar med demens har auka i Lærdal kommune frå 2014 til 2015, men kommunen ligg framleis under gjennomsnittet for kommunegruppa og landet utan Oslo. Sjå Tabell 8 i vedlegget.

Lærdal kommune har fatta vedtak om å redusere institusjonsplassar slik at dekningsgraden blir 18 prosent. Kommunen vil i større grad legge til rette for at dei eldre kan bu heime og i omsorgsbustader. I undersøkinga blir det ytra ønskje om meir informasjon om korleis kommunen arbeider med denne omstillinga.

Det blir opplyst i undersøkinga at kommunen har foreslått ei omorganisering av pleie- og omsorgstenesta, der alle ressursar i eininga, samt dei som er nært knytt til eininga (fysioterapi, kjøkken, einingsleiarar) skal samlast i ei felles fysisk sentralkjerne. Saka avventar på revisjonstidspunktet politisk godkjenning, men prosjektet er klart og det er søkt om finansiering.

Omsorgsbustader

Det går fram av undersøkinga at Lærdal kommune har planlagt å innføre eit nytt trinn i omsorgstrappa med heildøgnsbemanna omsorgsbustader. Dette skal bidra til å få ned bruken av institusjonstenester.

Heimetenesta

Det blir trekt fram i undersøkinga at heimetenesta har hatt stor utskifting av personell. Det blir stilt spørsmål om det er tilstrekkeleg kapasitet i tenesta, om arbeidsmiljøet er tilfredsstillande og om arbeidet er organisert på ein føremålstenleg måte. Kommunen er i gang med å gjere nokre organisatoriske endringar knytt til heimetenesta betre situasjonen. Dette inneber mellom anna å etablere ein «bemanningspool» der tilsette vekslar på å jobbe i heimetenesta, på sjukeheim osv.

Avlastingstilbod

Det blir opplyst i undersøkinga at Lærdal kommune har eit lågterskeltilbod for eldre med eldrekafe og dagsenter. Det blir peika på at eininga for pleie- og omsorg har forbetringspotensial når det gjeld å vere tidlig ute med informasjon og fange opp dei utfordringane som brukarane har i heimen før det blir aktuelt med institusjon.

2.4.3

Barnevern

Lærdal kommune er med i eit interkommunalt samarbeid om barneverntenesta med Aurland kommune, og det er Aurland som er vertskommune for barneverntenesta. I undersøkinga blir det opplyst at kommunen undersøker moglegheita for å inkludere Årdal kommune i det interkommunale samarbeidet.

KOSTRA-tala viser at Lærdal kommune frå 2013 til 2015 hadde ein høgare del netto driftsutgifter til sakshandsaming i barneverntenesta samanlikna med gjennomsnittet for kommunegruppa og landet utan Oslo. Det går vidare fram av KOSTRA-tala at Lærdal i 2013 og 2014 har lagt under gjennomsnittet for kommunegruppa og landet utan Oslo i delen undersøkingar gjennomført av barnevernet med ei handsamingstid innan tre månader. I 2015 ligg Lærdal over gjennomsnittet. Når det gjeld delen barn med tiltak som har utarbeida plan per 31.12 ligg Lærdal kommune i 2013- 2015 under gjennomsnittet for landet utan Oslo. Sjå Tabell 11 i vedlegget.

Det går fram av årsmeldinga for 2015 at Lærdal kommune har hatt ein merkbar nedgang på talet meldingar til barnevernet i første halvår av 2015. Det har vore lite kontakt med tverrfaglege samarbeidspartar utover faste møter, og det blir i undersøkinga peika på at ein av grunnane til dette er at barneverntenesta er mindre fysisk til stades i Lærdal etter at arbeidsstaden for dei tilsette er flytta til Aurland.

Det går også fram av årsmeldinga at barneverntenesta ikkje har klart å gjennomføre alle oppgåvene i årshjulet for 2015. Det blir vidare peika på at sjukefråveret i tenesta er litt høgt. I årsmeldinga blir det peika på at barneverntenesta har hatt avvik frå budsjett. Det blir trekt fram at bruk av sakkunnig vurdering har vore meir omfattande enn det som var forventa for Lærdal kommune.

Av undersøkinga går det fram at barneverntenesta i liten grad er ute på skulane og i barnehagane og informerer om barnevernet sine tenester. Det blir trekt fram at barnevernet må vere meir synlege, og at ein må senke terskelen for å få hjelp med rettleiing og førebygging frå barneverntenesta. Samstundes blir det peika på at barneverntenesta ikkje har tilstrekkeleg med ressursar til dette arbeidet.

Det blir også trekt fram at sidan Aurland kommune er vertskommune for barneverntenesta opplever ein at Lærdal kommune har lite kontroll, og ikkje får tilstrekkeleg informasjon om korleis barneverntenesta fungerer og om innbyggjarane i Lærdal får dei tenestene dei har krav på. Det blir peika på at barneverntenesta blir opplevd som dyr, og at det blir brukt for mykje pengar på administrasjon av tenesta. Det blir ytra ønskje om ein forvaltningsrevisjon av barneverntenesta for å få innsyn i korleis kommunen sine midlar blir forvalta i det interkommunale samarbeidet.

I matrisa under følgjer ei vurdering av ulike risikoområde som er avdekkja i undersøkinga:

Helse og omsorg				
Risikoområde	Årsak	Verknad	Risiko	Kommentar
Internkontroll innan pleie og omsorg	Det er etablert eit nytt kvalitetssystem. Men det går fram av undersøkinga at det kan vere risiko knytt til avviksrapporteringa innan pleie- og omsorgssektoren, og at det er fare for at det er ulik oppfatning for kva som er eit avvik og korleis dette skal følgast opp.	<ul style="list-style-type: none"> Risiko for lovbrøt Risiko for manglande oppfølging av avvik 		
Tildeling av pleie- og omsorgstenester	Det går fram av undersøkinga at det kan vere risiko knytt til kommunen sitt tildelingskontor for pleie- og omsorgstenester. Det blir peika risiko for manglande likebehandling og manglande samsvar mellom tildeling og utføring av tenester. Det blir stilt spørsmål om i kva grad ein har gode nok kriterier for tildeling som sikrar at det blir tildelt tiltak på rett nivå i omsorgstrappa.	<ul style="list-style-type: none"> Risiko for lovbrøt Risiko for manglande likebehandling Risiko for manglande system og rutinar 		
Interkommunalt samarbeid om lokalmedisinske senter (LMS)	I undersøkinga kjem det fram at det har vore utfordringar knytt til samordninga i det interkommunale samarbeidet om LMS. Det blir peika på at legekapasiteten har vore svært utfordrande ved oppstart av LMS i 2016.	<ul style="list-style-type: none"> Risiko for budsjett-overskriding Risiko for mangelfull teneste 		
Psykisk helse- og rusarbeid	Fleire peikar på at arbeidet med psykisk helse og rus er svært sårbart og at tilbodet ikkje i tilstrekkeleg grad er sikra framover. Kommunen har heller ikkje ein ruskonsulent. Det går også fram av undersøkinga at kommunen ikkje har tilstrekkelege eller tydelege retningslinjer for korleis arbeidet med psykisk helse for barn og unge skal organiserast.	<ul style="list-style-type: none"> Risiko for brot på regelverk Risiko for mangelfulle tenester Risiko for manglande styring 		
Heimetenesta	Det går fram av undersøkinga at heimetenesta i kommunen har høgt sjukefråver, og at det kan vere utfordringar knytt til kapasitet og arbeidsmiljø. Det blir stilt spørsmål ved om heimetenesta er rusta til å møte kommunen si planlagde omstilling som tar sikte på å redusere talet institusjonsplassar og auke talet omsorgsbustader og heimebuande eldre.	<ul style="list-style-type: none"> Risiko for høgt sjukefråver Risiko for manglande tenesteyting Risiko for brot på HMT-regelverk Risiko for manglande kapasitet 		Det er opplyst i undersøkinga at kommunen er i gang med ei omorganisering av pleie- og omsorgstenesta.

Helse og omsorg				
Risikoområde	Årsak	Verknad	Risiko	Kommentar
Helsestasjons-tenesta	Det går fram av KOSTRA-tal at kommune har færre heimebesøk og gjennomførte helseundersøkingar enn gjennomsnittet	<ul style="list-style-type: none"> Risiko for mangelfullt tilbod Risiko for brot på regelverk 		
Barnevern-tenesta	<p>Det har vore økonomiske utfordringar knytt til barneverntenesta og tenesta når ikkje alle mål og heller ikkje alle krav i regelverket blir etterlevd. Mellom anna får ikkje alle barn med tiltak utarbeidd tiltaksplan.</p> <p>Det blir trekt fram at det ikkje er tilstrekkeleg samarbeid mellom barneverntenesta og andre tenester i kommunen.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Risiko for brot på lov og regelverk Risiko for manglande førebyggjande arbeid Risiko for økonomisk meirforbruk 		

2.5 Sosiale tenester

2.5.1 Sosiale tenester – NAV

NAV ligg direkte under rådmannen i Lærdal kommune. KOSTRA-tala viser at Lærdal kommune har høgare netto driftsutgifter til sosialtenesta i prosent av samla netto driftsutgifter samanlikna med gjennomsnittet for kommunegruppa og landet utan Oslo i 2014 og 2015. Lærdal ligg også over gjennomsnittet for desse samanlikningsgruppene når det gjeld netto driftsutgifter til økonomisk sosialhjelp per innbyggjar i alderen 20-66 år og delen netto driftsutgifter til økonomisk sosialhjelp i same periode. Samstundes ligg kommunen relativt nær gjennomsnittet for landet utan Oslo når det gjeld delen sosialhjelpsmottakarar i forhold til innbyggjarar (det føreligg ikkje tal for kommunegruppa på denne variabelen). Sjå Tabell 10 i vedlegget.

Det går fram av KOSTRA-tala at Lærdal kommune har hatt ei auke i netto driftsutgifter til bustadsføremaal per innbyggjar frå 2013 til 2015, og i 2015 ligg kommunen over gjennomsnittet for kommunegruppa og landet utan Oslo. Det går vidare frå av KOSTRA-tala at det har vore ei auke i delen søkarar som har fått avslag på kommunal bustad frå 2013 til 2015, og i 2014 og 2015 ligg Lærdal kommune over gjennomsnittet for kommunegruppa og landet utan Oslo. Når det gjeld delen nye søknadar som har fått avslag på kommunal bustad har det også her vore ein auke frå 2013 til 2015 for Lærdal kommune, og i 2015 ligg kommunen over gjennomsnittet for kommunegruppa og landet utan Oslo. Sjå Tabell 17 i vedlegget.

Av årsmeldinga for 2015 går det fram at NAV kontoret har vore gjennom ein utfordrande prosess med utskifting av personale (på grunn av pensjonering av to sentrale medarbeidarar). Kommune opplever også ei auke i sosialsaker.

I 2015 gjennomførte Fylkesmannen i Sogn og Fjordane tilsyn med Lærdal kommune. Tema for tilsynet var kommunen sitt ansvar for å sikre forsvarleg handsaming av søknad om økonomisk stønad frå personar med forsytingsansvar for barn. Fylkesmannen avdekte eitt avvik under systemrevisjonen av Lærdal kommune:

- Avvik: Lærdal kommune sikrar ikkje forsvarleg kartlegging og vurdering av søknader om økonomisk stønad for personer med forsytingsansvar for barn.

I matrisa under følgjer ei vurdering av ulike risikoområde som er avdekkja i denne undersøkinga:

Sosial				
Risikoområde	Årsak	Verknad	Risiko	Kommentar
Økonomisk sosialhjelp	<p>Auke i sosialsaker.</p> <p>Kommunen har høgare utgifter knytt til økonomisk sosialhjelp enn samanliknbare kommunar.</p> <p>Tilsyn har vist at det ikkje har blitt gjennomført forsvarleg kartlegging og vurdering av søknader.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Risiko for høg ressursbruk • Risiko for manglande individuell vurdering av søknader. 		

2.6 Teknisk drift

Det går fram av årsmelding for 2015 at arbeidsoppgåvene i eining for teknisk drift i 2015 har vore retta mot opprydding og restaurering etter storbrannen i januar 2014 og flaumen i oktober 2014. På bakgrunn av desse hendingane har ikkje eininga hatt normal drift i 2015. Eininga har heller ikkje i 2015 hatt bemanning til FDV i samsvar med vedteken bemanningsplan. Med auka oppgåver og reduserte rammer betyr dette i praksis at kommunen får auka etterslep på oppgåver og vedlikehald.

2.6.1 Plan og byggesak

Det går fram av årsmelding for 2015 at både byggesakshandsamar og landmålar slutta i sine stillingar i 2014, og det har vore utfordrande å finne kvalifisert personell til stillingane. Lovpålagt sakshandsaming blei i delar av året utført av innleigd kompetanse, og redusert bemanning og auka oppgåver har ført til eit større arbeidspress på resterande bemanning. I undersøkinga går det fram at det er bekymring knytt til om byggesaksoppgåvene blir gjort på ein forsvarleg måte ettersom desse to stillingane ikkje er fullt ut erstatta.

KOSTRA-tala viser at Lærdal kommune har høgare netto driftsutgifter til fysisk planlegging, kulturminner, natur og nærmiljø i prosent av kommunen sine samla netto driftsutgifter samanlikna med gjennomsnittet for kommunegruppa og landet utan Oslo i perioden 2013-2015. Det går vidare fram av KOSTRA-tala at kommunen har høgare netto driftsutgifter til fysisk planlegging og til plansakshandsaming som del av kommunen sine samla netto driftsutgifter samanlikna med gjennomsnittet for kommunegruppa og landet utan Oslo. KOSTRA-tala viser også at alderen på Lærdal kommune sin kommuneplan arealdel og kommuneplan samfunnsdel er langt høgare enn gjennomsnittet for kommunegruppa og landet utan Oslo i same periode. Lærdal kommune har høgare netto driftsutgifter til bygge-, delesakshandsaming og seksjonering som del av kommunen sine samla netto driftsutgifter og per innbyggjar samanlikna med gjennomsnittet for kommunegruppa og landet utan Oslo i 2013-2015. Sjå Tabell 15 i vedlegget.

I undersøkinga blir det peika på at Lærdal kommune har hatt stor turnover innan plan- og byggesaksavdelinga. Dette har ført til at arbeidet i avdelinga blir uforutsigbart på grunn av stor utskifting. I undersøkinga blir det informert om at innbyggjarar i kommunen har ytra misnøye med korleis prioriteringar i eininga for tekniske tenester blir gjort, og at sakshandsaming tar for lang tid.

2.6.2 Vatn, avfall og renovasjon (VAR)

KOSTRA-tala viser at Lærdal kommune har hatt ein auke i årsgebyr for avfallstenesta frå 2013 til 2015, og i 2014 og 2015 ligg kommunen over gjennomsnittet for landet utan Oslo, medan dei i heile perioden ligg under gjennomsnittet for kommunegruppa. Sjå Tabell 12 i vedlegget.

Når det gjeld årsgebyr for avløpstenesta og for septiktømming ligg Lærdal kommune i 2013-2015 under gjennomsnittet for kommunegruppa og landet utan Oslo. Sjå Tabell 13 i vedlegget.

2.6.3 Internkontroll

I undersøkinga blir det peika på at system og rutinar for informasjon, dialog med brukar og oppfølging av avvik ikkje er tilfredsstillande i teknisk avdeling. Det blir opplyst at det skal ligge ei driftsbok på kvar brukarstad der alle avvik blir skriven inn, men leiar for teknisk avdeling får ikkje oversikt over alle avvik sidan desse ligg ute på bygga. Det blir vist til at det hadde vore

føremålstenleg om dei hadde hatt ei digital løysing for melding og oppfølging av avvik knytt til bygga.

2.6.4 Eigedomsforvaltning (FDV)

Det blir peika på at kommunen har for stor bygningsmasse (31 000 m²), og at kostnadene for vedlikehald av denne er høg. Vedlikehaldet har i lang tid vore på eit minimum, og kommunen har i følgje undersøkinga ikkje ressursar til å forvalte dette arealet. Det blir opplyst at kommunen no har fått ein pott som skal gå til vedlikehald, og at dette kan betre situasjonen.

Det blir vidare trekt fram at kommunen bør redusere bygningsmassen for å redusere kostnader knytt til reinhald og vedlikehald. Det blir opplyst om at medan KS tilrår at det skal nyttast 100 kr per m², har kommunen om lag 15 kr å nytte per m². For å klare å halde budsjettet må frekvensen på vedlikehald og reinhald reduserast, noko medverkar til eit utfordrande samarbeidsklima mellom eininga og brukarane av bygg. Fleire viser til at samhandlinga mellom eininga og brukarar av bygga ikkje har fungert godt og at brukarane opplever at oppfølging av meldte avvik tar for langt tid. Det blir stilt spørsmål ved om arbeidet er føremålstenleg organisert og kva som er årsaka til at arbeid ikkje blir gjort. Det blir opplyst at det skal etablerast nye brukaravtaler for å få betre forventningsavklaring mellom teknisk avdeling og brukarar av kommunale bygg.

Dersom teknisk eining utfører oppgåver for brukarar av kommunale bygg som ikkje er ei av dei pålagte oppgåvene for teknisk eining, slik som til dømes bygging av leikeapparat og liknande, blir dette internfakturert. Dette har ikkje vore like klart for alle og er ein av dei tinga som skal klargjerast i dei nye brukaravtalane.

I undersøkinga blir det også stilt spørsmål ved korleis arbeidet med brøyting i kommunen blir planlagt og utført.

2.6.5 Okken Kraft KF

Okken Kraft Lærdal KF er eit kommunalt føretak som er etablert for å forvalte verdiar som blir skapte i fjellheimen i Lærdal. Selskapet skal ivareta kommunen sine eigarinteresser i tildelt konsesjonskraft, kraftverk og fallrettar, og vere kommunen sin rådgjevar i saker som vedkjem vassdrag og kraftutbygging.

Føretaket har det daglege leiaransvaret for Stuvane kraftverk. Det er oppretta avtale med Østfold Energi om drift av kraftverket. Frå 1. november 2018 skal Okken Kraft KF ta over alle kostnader knytt til drift og vedlikehald av kraftverket. Det er klart at det vil vere naudsynt med større investeringar i anlegget etter overtaking i 2018 slik som utskifting av kontrollanlegget. Styret for selskapet understrekar at det vil vere viktig for selskapet å bygge opp naudsynt eigenkapital innan denne dato.

Ettersom Okken kraft er eit kommunalt føretak er det ein del av kommunen som rettssubjekt. Kommunen heftar for føretakets forpliktingar. Føretaket blir leia av eit styre, som er utpeikt direkte av kommunestyret. Dagleg leiar står i linje under styret, som igjen er underlagt kommunestyret. Føretaka er direkte underlagt kommunestyret sin budsjettmynd. Rådmannen har ikkje instruksjons- eller omgjøringsmynde overfor føretaket sin daglege leiar.

I undersøkinga er det fleire som peikar på at kraftinntektene vil bli redusert framover og at dette får konsekvensar for kommunen sitt budsjett.

I matrisa under følgjer ei vurdering av ulike risikoområde som er avdekka i undersøkinga:

Teknisk				
Risikoområde	Årsak	Verknad	Risiko	Kommentar
Byggesaks- handsaming og planarbeid	Det går fram av undersøkinga at det kan vere risiko knytt til byggesakshandsaming i kommunen grunna ressursutfordringar og at dei kommunale planane ikkje har vore oppdatert på fleire år.	<ul style="list-style-type: none">• Risiko for brot på tidsfristar• Risiko for mangelfull saks- handsaming• Risiko for lovbrøt• Risiko for manglande ressursar		

Teknisk				
Risikoområde	Årsak	Verknad	Risiko	Kommentar
		<ul style="list-style-type: none"> • Risiko for mangelfull teneste • Risiko for utilfredsstillande kunde-handtering 		
Eigedomsforvaltning	<p>I undersøkinga blir det opplyst at kommunen ikkje klarer å forvalte bygga på ein tilfredsstillande måte.</p> <p>Eininga for tekniske tenester har ikkje tilfredsstillande system og rutinar for informasjon og dialog med brukar og oppfølging av avvik.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Risiko for manglande vedlikehald • Risiko for verditap • Risiko for budsjett-overskriding • Risiko for helsefarleg inneklima 		

3. Forslag til forvaltningsrevisjonsprosjekt

På bakgrunn av dei analyser og risikovurderingar som er gjennomført er det identifisert fleire område som etter Deloitte si meining kan representere ein risiko, og kor kontrollutvalet bør vurdere å gjennomføre forvaltningsrevisjonsprosjekt i Lærdal kommune. Kontrollutvalet kan også vurdere andre oppfølgingstiltak for område som ikkje blir gjenstand for forvaltningsrevisjon.

Forslaga dannar grunnlaget for prioriteringa som kontrollutvalet skal gjere. Kontrollutvalet står fritt til å leggje til og endre på prosjekta som er skissert under. Endeleg prioriteringsliste vil framkomme i plan for forvaltningsrevisjon 2016-2020.

3.1 Prosjekt som er kategorisert som høg risiko

Prosjekt	Nøkkelpunkt
1 Forvaltningsrevisjon av internkontroll	<ul style="list-style-type: none">• Etikk• Habilitet• Formalisering av system og rutinar• Avviksmelding og oppfølging av avvik• Målsettingar for og oppfølging av einingane• Internkontroll innan utvalde tenester/støttetjenester
2 Forvaltningsrevisjon av økonomistyring	<ul style="list-style-type: none">• Budsjettering• Dokumentering• Rapportering• Iverksetting av innsparingstiltak og effekt av desse• Samhandling
3 Forvaltningsrevisjon av barneverntenesta	<ul style="list-style-type: none">• Ressursbruk• Sakshandsaming• Samhandling med andre tenester for barn og unge
4 Forvaltningsrevisjon av tildeling av helsetenester	<ul style="list-style-type: none">• Rutinar for tildeling av tenester• Likebehandling• Samsvar mellom tildeling og utføring av tenester• Evaluering av tildelte tenester• Samhandling mellom tildelingskontor og utførande einingar/tilsette
5 Forvaltningsrevisjon av psykisk helsearbeid og rusomsorg	<ul style="list-style-type: none">• Organisering• Ressursbruk• Regeletterleving• Kvalitet i tenestene•

6	Forvaltningsrevisjon av heimetenesta	<ul style="list-style-type: none"> • Ressursbruk • Organisering • Arbeidsmiljø
7	Forvaltningsrevisjon av eidegomsforvaltninga (FDV)	<ul style="list-style-type: none"> • Vedlikehald og inneklima • Vaktmestertenesta • Samhandling mellom teknisk eining og brukarar av bygga • Internfakturering • Internkontroll (avviksmelding og oppfølging)
8	Forvaltningsrevisjon av Sogn lokal medisinske senter (LMS)	<ul style="list-style-type: none"> • Resursbruk • Tenestetilbod • Samhandling

3.2 Prosjekt kategorisert med middels risiko

	Sektorovergripande	Nøkkelpunkt
1	Forvaltningsrevisjon av vedtaksoppfølging	<ul style="list-style-type: none"> • System og rutinar for å ha tilfredsstillande oversikt over status for gjennomføring av tiltak
2	Forvaltningsrevisjon av forsvarleg system i grunnskulen	<ul style="list-style-type: none"> • Internkontroll • Rutinar • Avviksmelding og handtering
3	Forvaltningsrevisjon av tverrfagleg samhandling på tvers av tenester for barn og unge	<ul style="list-style-type: none"> • Organisering • System og rutinar
4	Forvaltningsrevisjon av informasjonsformidling knytt til kulturskuletilbodet	<ul style="list-style-type: none"> • Planar • System og rutinar
5	Forvaltningsrevisjon av internkontroll innan pleie og omsorg	<ul style="list-style-type: none"> • Bruk av det nye kvalitetssystemet • Rutinar for melding og oppfølging av avvik
7	Forvaltningsrevisjon av helsestasjonstenesta	<ul style="list-style-type: none"> • Ressursbruk • Tenestetilbod
8	Forvaltningsrevisjon av økonomisk sosialhjelp	<ul style="list-style-type: none"> • Ressurbruk • Vurdering av søknader
9	Forvaltningsrevisjon av planarbeid og byggesakshandsaming	<ul style="list-style-type: none"> • Sakshandsaming • Kontakt og service til søkjarar • Rullering av planar

4. Tidlegare forvaltningsrevisjonar

4.1 Gjennomførte forvaltningsrevisjonar 2011-2016

- Forvaltningsrevisjon av kvalitet og ressursbruk innan opplæringssektoren (2015-2016)
- Forvaltningsrevisjonsprosjekt av offentlege innkjøp og prosjektoppfølgjing (2011)

Vedlegg: Statistikk

Tabell 2: Finansielle nøkkeltal, Lærdal kommune. Kjelde: KOSTRA.

	Lærdal kommune			Snitt kommunegruppe 01			Landet uten Oslo		
	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015
Netto driftsutgifter til administrasjon og styring i % av totale netto driftsutg, konsern	13,6	15,1	12	14,2	14,6	13,9	8,1	8,2	8,2
Brutto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter, konsern	0,1	8,3	-0,6	1,7	0,8	0,9	2,1	0,7	2,5
Netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter, konsern	-0,7	8,3	-0	3,2	2,3	3,4	2,7	1,2	2,9
Netto lånegjeld i prosent av brutto driftsinntekter, konsern	91,5	80,6	85,2	60	60,3	63,7	76	80	81,7
Langsiktig gjeld i prosent av brutto driftsinntekter, konsern	215	198,2	209,8	205,5	212,3	219,7	208,6	217,7	217,6
Skatt på inntekt og formue (inkludert naturressursskatt) i % av brutto driftsinntekter, konsern	24,7	23,1	24,7	18,6	18,1	18,7	32,9	32,5	32,9
Statlig rammeoverføring i % av brutto driftsinntekter, konsern	25	31,1	25,3	38,6	39,2	38	32,8	33,7	32,6
Andre statlige tilskudd til driftsformål i % av brutto driftsinntekter, konsern	0,5	0,9	2	3,6	4	4,6	2,9	3,2	3,4
Eiendomsskatt i % av brutto driftsinntekter, konsern	9,8	8,6	8,2	5,9	5,8	6	2,8	2,9	3,2
Salgs- og leieinntekter i % av brutto driftsinntekter, konsern	11,1	14,3	15,4	12,6	12,3	13,4	14,3	14,3	14,6
Andre driftsinntekter i % av brutto driftsinntekter, konsern	20	22	24,4	18,9	18,6	19,7	14,1	13,1	14,9
Korrigerte brutto driftsutgifter i kroner per innbygger, konsern	95657	98922	103614	95621	98765	102192	57119	58647	60513
Netto driftsutgifter i kroner per innbygger, konsern	70365	71472	73609	76060	78577	80889	50546	51972	52346
Brutto driftsinntekter i kroner per innbygger, konsern	116602	130167	123130	116110	120185	123288	72115	73405	76050
Netto lånegjeld i kroner per innbygger, konsern	106715	104932	104846	69635	72490	78475	54837	58744	62112
Frie inntekter i kroner per innbygger, konsern	58017	70610	61565	66425	68850	69891	47415	48612	49776

Tabell 3: Kommunal næringsforvaltning og konsesjonskraft, Lærdal kommune. Kjelde: KOSTRA.

	Lærdal kommune			Snitt kommunegruppe 01			Landet uten Oslo		
	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015
Netto driftsutgifter til tilrettelegging og bistand for næringslivet i prosent av samlede netto driftsutgifter, konsern	1,1	-1,1	0,9	-0,6	-0,8	-0,4	0,1	0,1	0,1
Netto driftsutgifter til kommunal næringsvirksomhet i prosent av samlede netto driftsutgifter, konsern	-10	-8	-7	-3	-1	-1	-1	-0	-0
Netto driftsutgifter til landbruksforvaltning og landbruksbasert næringsutvikling i prosent av samlede netto driftsutgifter, konsern	1	1	1	1	1	1	0	0	0
Nto driftutg. til tilrettelegging og bistand for næringslivet pr. innb. (kr), konsern	759	-758	673	-430	-601	-342	62	49	70
Nto driftutg. til landbruksforvaltning og landbruksbasert næringsutvikling pr. innb. (kr), konsern	436	729	652	424	497	477	108	115	114
Nto driftutg. til konsesjonskraft, kraftrettigheter og annen kraft for videresalg pr. innb. (kr), konsern	..	0	0	-1366	-155

Tabell 4: Folkesetnad, Lærdal kommune. Kjelde: KOSTRA.

	Lærdal kommune			Snitt kommunegruppe 01			Landet uten Oslo		
	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015
Folkemengden i alt	2174	2146	2172
Andel 0 åringer	0,6	0,9	0,8	0,8	0,8	0,8	1,1	1,1	1,1

Andel 1-5 år	5,2	4,4	4,4	4,7	4,6	4,5	6,1	6	5,9
Andel 6-15 år	12,1	11,4	11,3	11,4	11,2	10,9	12,4	12,4	12,3
Andel 16-18 år	4,3	4,8	4,4	4,1	4	4	4	4	3,9
Andel 19-24 år	7,5	7,3	7,4	7,4	7,5	7,4	7,9	7,9	7,8
Andel 25-66 år	53,2	53,4	52,8	52,1	51,9	51,7	54,2	54,2	54,1
Andel 67-79 år	10,6	11,5	12,8	13,1	13,7	14,2	9,7	10,1	10,5
Andel 80 år og over	6,4	6,2	6,2	6,4	6,4	6,4	4,4	4,4	4,4
Andel skilte og separerte 16-66 år	8,6	8,6	8,5	10,3	10,3	10,2	11	11	10,9
Andel enslige forsørgere med stønad fra folketrygden	1,5	1,6	1,5	1,5	1,3	1,1	1,7	1,7	1,5
Andel uførepensjonister 16-66 år	8	8,3	8,1	13,2	12,7	12,5	9,3	9,4	9,4
Forventet levealder ved fødsel, kvinner	84,2	84,2	84,2	82,7	82,7	82,7	82,9	82,9	82,9
Forventet levealder ved fødsel, menn	79,7	79,7	79,7	78	78	78	78,4	78,4	78,4
Døde per 1000 innbyggere	10,6	11,2	7,8	12	12,7	12,2	8,3	8,1	8,1
Innflytting per 1000 innbyggere	29	35,4	49,7	57,2	54,7	59,3	59,2	58,1	58,5
Utflytting per 1000 innbyggere	25,8	47,1	38,2	51,8	56,6	61	51,4	51,3	53
Andel innvandrerbefolkning	7,7	9,2	11	9,3	10,2	10,8	12,6	13,2	13,9
Andel innvandrerbefolkning 0-5 år	10,2	13,9	15,9	11,7	13,1	15,2	14,4	15,5	16,8
Andel innvandrerbefolkning 1-5 år	9,7	12,6	15,8	11,2	12,6	15,2	14	15,2	16,5
Andel innvandrerbefolkning 0-16 år	7,5	9	9,5	9,6	11	12,4	12,3	13,1	14,2
Andel av befolkningen som bor i tettsteder	51,5	52,1	50,8	33,5	35,2	34,8	76,7	77,1	77,5
Gjennomsnittlig reisetid til kommunesenteret i minutter	6,7	6,8	6,6	14,8	13,5	14,1	7,3	7,3	7,4
Andel av befolkningen 20 - 66 år som pendler ut av bostedskommunen	24,4	23,6	22,6	21	21,6	21,1	29,3	29,7	28,6

Tabell 5: Barnehagar, Lærdal kommune. Kjelde: KOSTRA.

	Lærdal kommune			Snitt kommunegruppe 01			Landet uten Oslo		
	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015
Netto driftsutgifter barnehagesektoren i prosent av kommunens totale netto driftsutgifter, konsern	10,3	9,7	8,5	7,7	8	7,5	14,4	14,9	14,7
Netto driftsutgifter per innbygger 1-5 år i kroner, barnehager, konsern	138867	156179	143642	124478	137949	134803	118763	128637	130606
Andel barn i kommunale barnehager i forhold til alle barn i barnehage	100	100	100	94,3	94,3	94,4	50,4	50,1	49,6
Andel ansatte med barnehagelærerutdanning	22,7	30,4	32,5	29	30	32,4	34,1	35	36,4
Andel ansatte med annen pedagogisk utdanning	2,3	..	2,5	5,2	6,5	8,4	3,4	4,3	7,5
Andel styrere og pedagogiske ledere med godkjent barnehagelærerutdanning	90	100	100	77,3	80,5	83,6	88,4	90,9	92,6
Andel styrere med annen pedagogisk utdanning	50	26,4	23,8	20,2	6,5	6,2	5,4
Andel pedagogiske ledere med annen pedagogisk utdanning	0	4,4	4,6	4,3	4,1	3,7	2,8
Andel barn som får ekstra ressurser til styrket tilbud til førskolebarn, i forhold til alle barn i barnehage. Alle barnehager	..	14,1	17,4	..	14,6	17,2	..	15,3	16,4
Leke- og oppholdsareal per barn i kommunale barnehager (m2)	11,4	14,5	14,4	8,7	9	8,7	5,7	5,8	5,8
Leke- og oppholdsareal per barn i private barnehager (m2)	0,9	0,9	0,8	5,1	5,1	5,2

Tabell 6: Grunnskule, Lærdal kommune. Kjelde: KOSTRA.

	Lærdal kommune			Snitt kommunegruppe 01			Landet uten Oslo		
	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015
Netto driftsutgifter grunnskolesektor (202, 215, 222, 223), i prosent av samlede netto driftsutgifter, konsern	24,7	23	21,9	22,6	22,3	21,8	24,2	24	24,1
Netto driftsutgifter til grunnskolesektor (202, 215, 222, 223), per innbygger 6-15 år, konsern	143411	144298	142016	150863	156506	161623	98454	100976	102261
Andel elever i kommunens grunnskoler, av kommunens innbyggere 6-15 år	101,3	104,5	99,8	100,8	100,4	100	96,9	96,4	96
Andel elever i grunnskolen som får særskilt norskopplæring	0	0	0	4,4	4,4	4,9	5,7	5,5	5,3
Andel elever i grunnskolen som får morsmålsopplæring	0	0	0	0,3	0,1	0,6	2,7	2,5	2,3
Andel elever i grunnskolen som får spesialundervisning	11,8	10,2	11,8	10,9	10,4	10,4	8,4	8,1	7,9
Andel elever i grunnskolen som får spesialundervisning, 1.-4. trinn	15,3	10,2	11,2	6,8	6,8	6,4	5,5	5,2	5,2

Andel elever i grunnskolen som får spesialundervisning, 5.-7. trinn	11,2	13,2	13,5	12,9	12,1	11,6	9,7	9,5	9,2
Andel elever i grunnskolen som får spesialundervisning, 8.-10. trinn	8,2	6,9	11	13,6	12,9	13,7	10,8	10,5	10,3
Andel innbyggere 6-9 år i kommunal og privat SFO	71,4	56,7	60,9	48,7	46,5	45,8	61,8	60,9	60
Elever per kommunal skole	88	82	82	76	76	77	210	213	217
Gjennomsnittlig gruppestørrelse, 1.-10. årstrinn	11,5	10,3	9,7	8,9	8,7	8,6	13,5	13,6	13,5
Gjennomsnittlig gruppestørrelse, 1.-4. årstrinn	9,1	8,9	9	8,8	8,4	8,6	13,3	13,3	13,2
Gjennomsnittlig gruppestørrelse, 5.-7. årstrinn	10,8	9,6	7,3	8,6	8,6	8,5	12,9	13	13
Gjennomsnittlig gruppestørrelse, 8.-10. årstrinn	16,7	13,7	14,7	9,4	9,1	8,8	14,3	14,3	14,1
Andel elever med direkte overgang fra grunnskole til videregående opplæring	100	97,4	95	98,5	97,5	97,9	98	98,1	98,1
Gjennomsnittlige grunnskolepoeng	41,2	40,9	41,6	40	40,3	40,7
Andel lærere som er 60 år og eldre	5	8,1	8,1	11,5	13,1	14,3	12,2	12,4	12
Andel lærere i heltidsstilling	50	40,5	62,2	58,4	58,7	62,2	62,2	62,9	69,2
Andel lærere med universitets-/høgskoleutdanning og pedagogisk utdanning	87,5	94,6	100	85,4	85,8	84	87,1	87,8	87
Andel lærere med universitets-/høgskoleutdanning uten pedagogisk utdanning	7,5	2,7	0	6,2	4,7	5,6	6,3	5,6	5,5

Tabell 7: Kommnehelse, Lærdal kommune. Kjelde: KOSTRA.

	Lærdal kommune			Snitt kommunegruppe 01			Landet uten Oslo		
	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015
Netto driftsutgifter pr. innbygger i kroner, kommunehelsetjenesten, konsern	5283	6050	6587	4521	4859	5047	2161	2318	2383
Netto driftsutgifter i prosent av samlede netto driftsutgifter, konsern	7,5	8,5	8,9	5,9	6,2	6,2	4,3	4,5	4,6
Netto driftsutg til forebygging, helsestasjons- og skolehelsetj. pr. innb 0-5 år, konsern	7307	8374	9168	11478	12627	12900	6888	7531	7907
Netto driftsutg til forebygging, helsestasjons- og skolehelsetj. pr. innb 0-20 år, konsern	1700	1855	2027	2668	2897	2992	1894	2057	2137
Netto driftsutg til diagnose, behandling og rehabilitering pr. innbygger, konsern	3037	3668	4122	3630	3915	4098	1512	1620	1659
Legeårsverk pr 10 000 innbyggere, kommunehelsetjenesten	17,9	18,6	17,1	18,2	17,8	18,4	10,2	10,4	10,5
Fysioterapiårsverk per 10 000 innbyggere, kommunehelsetjenesten	12,8	11,6	11,5	12,9	12,9	12,6	8,9	9	9,1
Andel nyfødte med hjemmebesøk innen to uker etter hjemkomst	93	86	28	93	87	86	85	86	89
Andel spedbarn som har fullført helseundersøkelse innen utg. av 8. leveuke	93	86	94	99	93	97	99	99	98
Andel barn som har fullført helseundersøkelse ved 2-3 års alder	67	78	84	98	95	94	96	99	98
Andel barn som har fullført helseundersøkelse ved 4 års alder	77	68	81	94	97	87	94	97	97
Andel barn som har fullført helseundersøkelse innen utgangen av 1. skoletrinn	0	118	87	100	104	88	92	95	98
Legetimer pr. uke pr. beboer i sykehjem	0,42	0,42	0,66	0,42	0,4	0,43	0,47	0,5	0,54
Fysioterapitimer pr. uke pr. beboer i sykehjem	0,28	0,25	0,28	0,34	0,32	0,31	0,37	0,37	0,38
Årsverk av ergoterapeuter pr. 10 000 innbyggere (khelse+plo)	0	5,4	4,8	2,7	2,8	2,7	3,3	3,5	3,6
Årsverk av psykiatriske sykepleiere per 10 000 innbyggere (khelse+plo)	5,8	4,7	4,6	8,7	8,7	9,1	4,5	4,5	4,5
Årsverk til rehabilitering pr. 10 000 innbyggere (khelse + plo)	15	19,3	18,6	17	17	17,3	11,5	11,8	11,9
Gjennomsnittlig listelengde	1036	1045	685	675	658	644	1125	1108	1102
Reservekapasitet fastlege	111	110	112	126	126	125	105	105	105
Andel kvinnelige leger	0	0	0	46	46	44	39	40	41

Tabell 8: Pleie og omsorg, Lærdal kommune. Kjelde: KOSTRA.

	Lærdal kommune			Snitt kommunegruppe 01			Landet uten Oslo		
	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015
Netto driftsutgifter pleie og omsorg i prosent av kommunens totale netto driftsutgifter, konsern	30,1	29,4	30,6	34,5	36	34,2	30,7	31,5	30,9
Institusjoner (f253+261) - andel av netto driftsutgifter til plo, konsern	56,8	58,1	59,1	54,4	54	52,5	45	44,7	44,4

Netto driftsutgifter pr. innbygger i kroner, pleie- og omsorgstjenesten, konsern	21146	21003	22561	26210	28264	27645	15524	16385	16198
Netto driftsutgifter, pleie og omsorg pr. innbygger 80 år og over, konsern	330734	336358	365687	411650	445022	432313	349350	372269	371181
Netto driftsutgifter, pleie og omsorg pr. innbygger 67 år og over, konsern	124249	118299	119226	134598	141176	134237	109799	113092	109342
Andel årsverk i brukerrettede tjenester m/ fagutdanning	69	68	:	73	74	:	75	75	:
Andel legemeldt sykefravær av totalt antall kommunale årsverk i brukerrettet tjeneste	10,1	6,4	:	8,2	9,1	:	8,6	8,9	:
Mottakere av hjemmetjenester, pr. 1000 innb. 0-66 år	13	14	16	29	30	31	20	20	21
Mottakere av hjemmetjenester, pr. 1000 innb. 67-79 år.	87	73	69	114	108	105	72	69	68
Mottakere av hjemmetjenester, pr. 1000 innb. 80 år og over.	374	358	410	397	395	391	339	334	328
Andel hjemmetj.mottakere med omfattende bistandsbehov, 67 år og over	8,5	10,4	11,7	12,5	13	13,2
Plasser i institusjon i prosent av mottakere av pleie- og omsorgstjenester	32,4	33,6	25,5	20,6	20,3	20	17,9	17,8	17,4
Plasser i institusjon i prosent av innbyggere 80 år og over	33,1	34,3	26,1	25,5	25,4	24,9	18,4	18,4	18,1
Andel beboere på institusjon under 67 år	5,4	4,7	5	10,7	11,1	11,1
Andel beboere i institusjoner 80 år og over	83,3	86,1	79,4	75	75,3	74,6	71,2	70,5	69,7
Andel innbyggere 67 år og over som er beboere på institusjon	8,1	8,1	6,6	7,2	7	6,7	5,3	5,1	5
Andel innbyggere 67-79 år som er beboere på institusjon	2,2	2,2	2,1	1,6	1,5	1,5
Andel innbyggere 80 år og over som er beboere på institusjon	21,6	23,1	20,1	17,5	17,5	17	13,5	13,4	13,2
Andel beboere i institusjon av antall plasser (belegg)	84,4	80,8	101,1	90,6	90	89,2	96,9	96,9	97,5
Andel plasser avsatt til tidsbegrenset opphold	6,5	6,5	14,3	16	16,6	16,9	18,7	19,5	19,1
Andel plasser i skjermet enhet for personer med demens	13	13	17,1	25	22,7	25,1	23,9	24,5	26,3
Andel plasser avsatt til rehabilitering/habilitering	4,3	4,3	5,7	7,2	8	8	7,9	7,7	7,9
Legetimer pr. uke pr. beboer i sykehjem	0,42	0,42	0,66	0,42	0,4	0,43	0,47	0,5	0,54
Fysioterapitimer pr. uke pr. beboer i sykehjem	0,28	0,25	0,28	0,34	0,32	0,31	0,37	0,37	0,38
Andel plasser i enerom i pleie- og omsorgsinstitusjoner	95,7	100	100	95,2	96,5	96,7	93,7	94,8	94,7
Andel plasser i brukertilpasset enerom m/ eget bad/wc	95,7	95,7	100	84,2	89,4	87	82	84	84,5
Andel hjemmetj.mottakere med omfattende bistandsbehov, 67-79 år	10,7	12,4	13,9	13,2	13,7	14,2
Andel hjemmetj.mottakere med omfattende bistandsbehov, 80 år og over	7,2	9,3	10,4	12,1	12,7	12,7
Andel av brukere (%) med noe/avgrenset bistandsbehov	36,6	35,8	37,2	46,4	45,6	44,3	43,9	43,6	43,4
Andel av alle brukere som har omfattende bistandsbehov	28,7	30,2	32,7	21,7	23,1	24,1	23,8	24,2	24,3

Tabell 9: Psykisk helse- og rusarbeid, Lærdal kommune. Kjelde: KOSTRA.

	Lærdal kommune			Snitt kommunegruppe 01			Landet uten Oslo		
	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015
Netto driftsutg. til tilbud til pers. med rusprobl. pr. innb. 18-66 år, konsern	-33	-35	-38	127	103	108	408	375	393
Årsverk av psykiatriske sykepleiere per 10 000 innbyggere (khelse+plo)	5,8	4,7	4,6	8,7	8,7	9,1	4,5	4,5	4,5
Brutto driftsutgifter til personer med rusproblemer per innbygger 18-66 år	2	0	0	138	171	201	450	483	505
Andel nyinnflyttede med psykiske lidelser	:	:	:	4	3	5	9	9	9
Andel nyinnflyttede rusmiddelmissbrukere	:	:	:	4	3	3	9	8	6
Antall vedtak om midlertidige tiltak til rusmiddelmissbrukere per 10 000 innbyggere 18-66 år	0	0	0	3,2	3,3	9,7	4,6	4	4

Tabell 10: Sosialtenesta, Lærdal kommune. Kjelde: KOSTRA.

	Lærdal kommune			Snitt kommunegruppe 01			Landet uten Oslo		
	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015
Netto driftsutgifter til sosialtjenesten pr. innbygger, konsern	2472	2903	3091	1361	1682	1905	1812	1907	1966
Netto driftsutg. til sosialtjenesten i prosent av samlede netto driftsutgifter, konsern	3,5	4,1	4,2	1,8	2,1	2,4	3,6	3,7	3,8
Andel netto driftsutg. til råd, veiledning og sosialt forebyggende arbeid, konsern	48,2	41,9	34,4	51,1	50,6	52,6	37,5	37,7	37,5
Netto driftsutgifter til økonomisk sosialhjelp pr innbygger 20-66 år, konsern	2192	2880	3480	1012	1323	1446	1435	1565	1616
Andel netto driftsutgifter til økonomisk sosialhjelp, konsern	52,6	58,8	66,4	43,2	45,7	43,9	48,2	49,9	49,8
Andel netto driftsutgifter til tilbud til personer med rusproblemer, konsern	-0,8	-0,8	-0,8	5,7	3,7	3,4	14,3	12,5	12,6
Sosialhjelpsmottakere	47	56	65	:	:	..	257	266	269
Andelen sosialhjelpsmottakere i forhold til innbyggere	2,2	2,6	3	:	:	..	2,5	2,5	2,5
Korrigerte driftsutgifter til sosialtjenesten pr. mottaker, konsern	73426	62232	51708	:	:	..	38294	40318	40931
Gjennomsnittlig utbetaling pr. stønadsmåned	4474	6765	6367
Andel mottakere med sosialhjelp som hovedinntektskilde	25,5	41,1	44,6	:	:	..	44,8	45,5	46,5

Tabell 11: Barnevern, Lærdal kommune. Kjelde: KOSTRA.

	Lærdal kommune			Snitt kommunegruppe 01			Landet uten Oslo		
	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015
Netto driftsutgifter til sammen per innbygger, konsern	2292	3367	2828	2107	2534	2572	1607	1759	1825
Netto driftsutgifter per innbygger 0-17 år, barnevernstjenesten, konsern	11024	16571	14731	10725	13209	13655	7192	7965	8331
Andel netto driftsutgifter til saksbehandling (funksjon 244), konsern	62,8	37,6	43,5	38,1	37,5	36,3	32,4	32	30,8
Andel netto driftsutgifter til barn som ikke er plassert av barnevernet (funksjon 251), konsern	3,6	8,2	5,8	10,1	8,5	7,1	13	12,1	11,5
Andel netto driftsutgifter til barn som er plassert av barnevernet (funksjon 252), konsern	33,6	54,2	50,8	51,8	54	56,6	54,6	55,8	57,7
Barn med melding ift. antall innbyggere 0-17 år	3,1	3,7	1,9	:	:	:	4,1	4,1	4,3
Barn med undersøkelse ift. antall innbyggere 0-17 år	4,4	3,7	1,9	:	:	:	4,1	4,3	4,4
Andel barn med barnevernstiltak ift. innbyggere 0-17 år	6	7,1	6,7	:	:	:	4,8	4,8	4,8
Andel meldinger med behandlingstid innen 7 dager	100	100	100	:	:	:	98	98	98
Andel undersøkelser med behandlingstid innen 3 måneder	81	42	100	73	71	74	73	78	82
Andel barn med tiltak per 31.12. med utarbeidet plan	69	81	62	:	:	:	78	82	86
Andel meldinger som går til undersøkelse	90	82,4	100	:	:	:	78,9	79,4	79,6
Andel undersøkelser som førte til tiltak	52,4	47,4	:	:	:	:	43,4	44,3	42,8
Andel barn med tiltaksplan av barn med hjelpetiltak	:	100	100	:	:	:	74,8	78,8	82,8
Andel barn med omsorgsplan av barn under omsorg	:	:	:	:	:	:	85,4	88,4	91,4
Stillinger med fagutdanning av alle fag- og tiltaksstillinger	100	100	100	99	101	100	98	98	99

Tabell 12: Avfall og renovasjon, Lærdal kommune. Kjelde: KOSTRA.

	Lærdal kommune			Snitt kommunegruppe 01			Landet uten Oslo		
	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015
Finansiell dekningsgrad - avfall	98	91	89	86	97	92	90
Selvkostgrad	100	99	97	98	31	99	99
Antall muligheter abonnenten har til å påvirke gebyret	1	2	0	3	2	1	4	3	5
Årsgebyr for avfallstjenesten - ekskl. mva. (gjelder rapporteringsåret+1)	2592	2835	2906	2842	3021	3080	2595	2645	2616
Husholdningsavfall per årsinnbygger (kommune)	603	336	374
Andel levert til materialgjenvinning, biologisk behandling og energiutnyttelse	89	88	86	80	80	81	84	82	82
Andel levert til materialgjenvinning inklusiv biologisk behandling	54	50	50	34	32	33	39	37	38
Andel levert til forbrenning	46	49	47	60	62	62	57	58	58

Andel levert til deponi	3	1	1	1	1	1
Dager pr år med utvidet åpningstid for mottak av avfall	50	52	..	32	40	35	71	70	71

Tabell 13: Avløp, Lærdal kommune. Kjelde: KOSTRA.

	Lærdal kommune			Snitt kommunegruppe 01			Landet uten Oslo		
	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015
Andel av befolkningen som er tilknyttet kommunal avløpstjeneste	64,8	65,8	65,5	82	82,4	82,2
Andel av husholdningsabonentene på avløp som har installert vannmåler	1	1	1
Gebyrinntekter per innbygger tilknyttet kommunal avløpstjeneste (kr/tilkn.innb)	0	1916	1825	1568	1600	1697
Gebyrgrunnlag per innbygger tilknyttet kommunal avløpstjeneste (kr/tilkn.innb)	0	1819	2254	1549	1681	1664
Driftsutgifter per innb. tilknyttet kommunal avløpstjeneste (kr/tilkn.innb)	0	1682	2169	1083	1204	1190
Årsgebyr for avløpstjenesten - ekskl. mva. (gjelder rapporteringsåret+1)	2957	2621	2621	3472	3563	3792	3557	3655	3784
Årsgebyr for septiktømming - ekskl. mva. (gjelder rapporteringsåret+1)	755	806	806	1517	1490	1623	1371	1384	1451
Andel innbyggere tilknyttet anlegg med mekanisk, biologisk, naturbasert el. annet renseprinsipp	100	100	28,6	29,1	26,8

Tabell 14: Vatn, Lærdal kommune. Kjelde: KOSTRA.

	Lærdal kommune			Snitt kommunegruppe 01			Landet uten Oslo		
	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015
Andel av befolkningen som er tilknyttet privat eller kommunalt vannverk	66,2	68,7	69,8	86,5	86,9	86,2
Andel av befolkningen som er tilknyttet kommunal vannforsyning	66,2	65,2	69,8	82,6	83,1	82,7
Andel av husholdningsabonentene som har installert vannmåler	1	1	1
Gebyrinntekter per innbygger tilknyttet kommunal vannforsyning (kr/tilkn.innb)	0	2009	2362	1341	1363	1432
Gebyrgrunnlag per innbygger tilknyttet kommunal vannforsyning (kr/tilkn.innb)	0	1811	1846	1340	1359	1373
Driftsutgifter per tilknyttet innbygger (kr/tilkn.innb)	0	1224	1388	941	964	987
Årsgebyr for vannforsyning - ekskl. mva. (gjelder rapporteringsåret+1)	2906	3558	3558	3778	3991	4057	3217	3317	3381
Andel av de kommunale vannverkene som har beredskapsplan	100	100	100	81,7	90	94
Andel kommunale vannverk som har utført beredskapsøvelse siste år	0	100	28,4	30,7
Andel kommunale vannverk som har oppdatert beredskapsplan siste år	100	0	25	44,9	51,3
Estimert vannlekkasje per meter ledning per år (m ³ /m/år)	1	1,1	0,4	5,1	4,8	4,2
Estimert gjennomsnittlig husholdningsforbruk per tilknyttet innbygger (l/pers/døgn)	400	480	397	212	211	214

Tabell 15: Plansak, byggesak, oppmåling, kulturminner, natur og nærmiljø, Lærdal kommune. Kjelde: KOSTRA.

	Lærdal kommune			Snitt kommunegruppe 01			Landet uten Oslo		
	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015
Netto driftsutgifter til fysisk planlegging, kulturminner, natur og nærmiljø i prosent av kommunens samlede netto driftsutgifter	2,61	2,39	2,97	1,28	1,38	1,32	1,07	1,18	1,13
Netto driftsutgifter til fysisk planlegging i prosent av kommunens samlede netto driftsutgifter	1,36	1,43	1,81	0,9	0,9	0,87	0,58	0,65	0,59
Netto driftsutgifter til plansaksbehandling som andel av kommunens samlede netto driftsutgifter	0,67	0,84	1,03	0,42	0,39	0,42	0,38	0,43	0,41
Alder for kommunal planstrategi	..	2	3	2	3	3	11	2	3
Alder for kommuneplanens arealdel	..	23	20	8	7	9	6	6	6
Alder for kommuneplanens samfunnsdel	..	15	16	8	7	6	6	5	4
Netto driftsutgifter til bygge-, delesaksbeh. og seksjonering som andel av kommunens samlede netto driftsutgifter	0,7	0,59	0,77	0,15	0,16	0,15	0,02	0,04	0,02
Netto driftsutgifter til bygge-, delesaksbeh. og seksjonering per innbygger.	491	420	570	116	123	123	9	19	9

Netto driftsutgifter til kart og oppmåling som andel av kommunens samlede netto driftsutgifter	0	0	0	0,33	0,35	0,3	0,18	0,19	0,16
Netto driftsutgifter til naturforvaltning og friluftsliv per innbygger.	326	20	296	107	162	161	75	89	92
Saksbeh.gebyr, privat reg.plan, boligformål. jf. PBL-08 § 33-1.	..	20500	19400	51637	51630	58466
Saksbeh.gebyret for oppføring av enebolig, jf. PBL-08 §20-1 a	8007	8250	8498	271241	10274	11055	12071
Standardgebyr for oppmålingsforetning for areal tilsvarende en boligtomt 750 m2.	11500	11900	15000	556968	14715	15433	15990
Gj.snittlig saksbehandlingstid for byggesaker med 3 ukers frist. Kalenderdager	10	10	15	19	22	19	20	20	18
Gj.snittlig saksbehandlingstid for byggesaker med 12 ukers frist. Kalenderdager	30	30	41	36	38	39
Andel søkn. om tiltak der komm. har overskredet lovpålagt saksbehandlingstid	0	0	0	7	8	8	7
Gj.snittlig saksbehandlingstid for opprettelse av grunneiendom. Kalenderdager	74	49	52	67	57	51
Andel av leke- og rekreasjonsarealer innenfor tettsteder som er under kommunalt driftsansvar.	47	33	..	46	58	..
Samlet lengde av turveier, turstier og skiløyper (km)	145	141	144	192	198	198
Turstier og løyper tilrettelagt for sommerbruk per 10 000 innbygger	553	537	553	108	114	113
Andel av turstier og sommerløyper som er under kommunalt driftsansvar	40	38	21	44	36	28
Sykkel-, gangveier/turstier mv. m/kom. driftsansvar per 10 000 innb.	18	19	18	246	225	141	60	53	45
Antall innvilgede disp. for nye bygninger i strandsonen per 100 km kystlinje	0	1	1	1	1
Andel innvilgede disp.søknader for nybygg i 100-m-beltet langs sjø. Prosent	88	81	85	83
Andel innv. disp.søkn. om nybygg i LNFR-omr. m byggeforb. v. ferskvann. Prosent	100	91	89	85	87
Andel av disp.søknader for nybygg i LNFR-områder som ble innvilget. Prosent	100	67	100	89	90	83	89
Andel av behandlede detaljreguleringsplaner som var private forslag. Prosent	..	20	150	65	53	52	69	71	73
Andel av kommune(del)planer areal det er fremmet innsigelse til. Prosent	200	50	38	60	58	48
Andel reguleringspl. (område og detalj) det er fremmet innsigelse til. Prosent	..	0	0	53	10	5	36	21	24

Tabell 16: Kultur, Lærdal kommune. Kjelde: KOSTRA.

	Lærdal kommune			Snitt kommunegruppe 01			Landet uten Oslo		
	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015
Netto driftsutgifter kultursektoren i prosent av kommunens totale netto driftsutgifter, konsern	4,3	4,1	4,5	3,9	3,9	3,8	3,7	3,8	3,8
Netto driftsutgifter for kultursektoren per innbygger i kroner, konsern	3012	2931	3306	2985	3088	3092	1886	1991	1991
Netto driftsutgifter til aktivitetstilbud barn og unge per innbygger, konsern	202	175	180	231	235	216	164	167	156
Tilskudd til frivillige barne- og ungdomsforeninger per lag som mottar tilskudd, konsern	0	0	0	9905	10601	8380	22301	25072	27049
Antall frivillige lag som mottar kommunale driftstilskudd	22	5	22	776	723	745	13999	13750	13049
Kommunale driftstilskudd til lag og foreninger pr lag som mottar tilskudd	9091	30000	4591	12240	13159	14250	33380	35660	38473
Netto driftsutgifter til kommunale musikk- og kulturskoler, i prosent av samlede netto driftsutgifter, konsern	0,8	0,9	0,8	0,8	0,8	0,7	0,6	0,6	0,5
Netto driftsutgifter til kommunale kultur- og musikkskoler per innbygger, konsern	593	635	616	577	620	581	288	302	287
Andel elever (brukere) i grunnskolealder i kommunens musikk- og kulturskole, av antall barn i alderen 6-15 år	62,7	58,4	55,1	33,9	29,3	29,9	15,5	14,5	14,3
Andel barn i grunnskolealder som står på venteliste til kommunens musikk- og kulturskole, av antall barn i alderen 6-15 år	0	0	1,6

Tabell 17: Bustad, Lærdal kommune. Kjelde: KOSTRA.

	Lærdal kommune			Snitt kommunegruppe 01			Landet uten Oslo		
	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015

Netto driftsutgifter til kommunalt disponerte boliger per innbygger i kr, konsern	-169	-439	-382	202	21	-10	-126	-153	-131
Netto driftsutgifter til boligformål pr innbygger i kroner, konsern	11,5	663,1	1797,4	259,5	133,8	144,6	-63	71,8	36,9
Kommunalt eide boliger som andel av totalt antall kommunalt disp. boliger	83	89	89	91	89	86	78	77	76
Andel kommunale boliger som er tilgjengelige for rullestolbrukere	40	39	45	41	44	43	51	52	52
Antall søknader per 1000 innbyggere	6	5	2	8	10	8	7	7	7
Antall nye søknader per 1000 innbyggere	6	14	2	7	9	8	5	5	5
Andelen nye søknader	100	300	100	85	87	89	74	75	74
Andel søkere som har fått avslag på kommunal bolig	15	60	80	29	27	28	29	28	29
Andel nye søkere som har fått avslag på kommunal bolig	8	13	100	30	25	32	31	29	30
Andel nyinnflyttede flyktninger	:	:	:	18	15	27	18	21	26
Andel nyinnflyttede med behov for tilrettelagt bolig	:	:	:	26	30	24	38	39	37
Andel nyinnflyttede med psykiske lidelser	:	:	:	4	3	5	9	9	9
Andel nyinnflyttede rusmiddelmisbrukere	:	:	:	4	3	3	9	8	6
Andel husstander med barn midlertidige botilbud	0	57	31	6	6	7

Deloitte refers to one or more of Deloitte Touche Tohmatsu Limited, a UK private company limited by guarantee, and its network of member firms, each of which is a legally separate and independent entity. Please see www.deloitte.no for a detailed description of the legal structure of Deloitte Touche Tohmatsu Limited and its member firms.

Deloitte Norway conducts business through two legally separate and independent limited liability companies; Deloitte AS, providing audit, consulting, financial advisory and risk management services, and Deloitte Advokatfirma AS, providing tax and legal services.

© 2016 Deloitte AS